ССР Давлат китоб палатаси

ҒОЛИБ СОВЕТ ХАЛҚИГА ШОН-ШАРАФЛАР!

БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 108 (19.184). ● 1985 йил 10 май, жума ● Баҳоси 3 тийин.

Совет халқининг Улуғ Ватан урушидаги жасорати буюк ва унутилмасдир.

1985 йил 9 май. Москва. Қизил майдон. В. И. Ленин Мавзолейи минбарида.

ТИНЧЛИКНИ САҚЛАБ ҚОЛДИК — ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИБ ҚОЛАМИЗ

Ғалабанинг 40 йиллиги шарафига Москвада парад

Ғалаба! Халқимиз урушнинг жуда узоқ давом этган 1418 куни ва туни мобайнида жанг қилиб, Ғалаба келишига ишонди. Бу ишонч гитлерчилар Москвага зўр бериб интилаётган кунларда ҳам, фашистлар Ленинградни қамал ҳалқаси билан бўғиб ташлашга уринган фожиали пайтларда ҳам бизни тарк этмади. Совинформбюро маълумотларида Волга соҳилларидаги аланга ичида қолган Сталинграддаги қонли жанглар тўғрисида хабар бериб турган кунларда ҳам ишончни йўқотмадик.

Урушнинг биринчи кунидаёқ совет пойтахтидан бутун дунёга: «Бизнинг ишимиз ҳаққоний. Душман тор-мор этилади. Биз ғалаба қозонамиз» — деган сўзлар янграderived, курашаётган халқ бу сўзларни қасамёддек такрорлади.

Ғалаба куни ҳам келди. Совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари партия раҳбарлигида гитлерчилар фашизмини тор-мор этиб, социалистик Ватан озодлиги ва мустақиллигини, Октябрь ишини қаттиқ туриб ҳимоя қилибгина қолмай, шу билан бирга Европа халқларини ҳалос этди, жаҳон цивилизациясини қутқариб қолди.

9 май куни Москвада бўлиб ўтган парад совет халқи Улуғ Ватан урушида қозонган Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланди.

Тарихимиздаги кўпгина шонли воқеаларнинг гувоҳи бўлган Қизил майдон тантанавор ва кўркам. ГУМ биносида В. И. Ленин портретини кўрамиз. Совет кишилари Улуғ Ленин ғояларидан куч-қудрат олдилар. Портретнинг ҳар иккала томонида электр чироқлари билан: «1945—1985» саналари белгилаб қўйилган.

Кремль деворида — совет халқлари бузилмас дўстлигининг рамзи — Совет Иттифоқи Герби билан иттифоқдош республикаларнинг гербларини кўрамиз. Улуғ Ватан уруши даврида совет халқлари бузилмас дўстлигининг қудратли кучи жуда зўр намоён бўлган эди.

Қизил майдонда парад бўлинмалари тўрт бурчак шаклда аниқ саф тортиб турибди. Ғалабани курашиб қўлга киритган кишилар Ватан ҳимоячиларининг ёш авлоди билан бир сафда турганликлари юксак рамзий маънога эга. Биз бугун уларни ветеранлар деб атаймиз. Бу кишилар мамлакатни жангда ҳимоя қилиб қолдилар, бундан оғирроқ жанг тарихда бўлмаган эди. Кейин эса уларнинг тинч меҳнатни қўмсаб қолган қўллари душман абадий йўқ этиб юборишга умид қилган ҳамма нарсаларни вайроналардан тикладилар. Тилларда достон бўлган бу кишилар ҳозир ҳам сафдадирлар. Бу достон одамни ҳайратда қолдирадиган достон бўлиб, ундаги ҳамма нарса ҳақиқатдир. Бугун улар ўз жасоратларининг қирқ йиллигида биз билан бирга эканлиги жуда қувончли. Сизларга таъзим қиламиз ва шон-шарафлар бўлсин деймиз, қаҳрамонлар!

Минбарларда ҳам уруш ва меҳнат ветеранлари кўп. Улар билан бирга ишлаб чиқариш илғорлари ва новаторлари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари, таниқли фан ва маданият арбоблари бор.

Фашизмни тор-мор этишга ҳал қилувчи ҳисса қўшган совет халқининг жасоратига ҳурмат-эҳтиром билдириш учун чет эллардан жуда кўп меҳмонлар келишган. Чет мамлакатларнинг СССР даги дипломатия ваколатхоналари бошлиқлари ҳозир бўлишган.

Москваликлар ва пойтахт меҳмонлари Коммунистик партия билан Совет давлатининг раҳбарларини «ура!» деб, узоқ давом этган гулдурос қарсаклар билан табриклайдилар.

М. С. Горбачев, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громико, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. В. Зимянин, В. П. Никонов, К. В. Русаков ўртоқлар мавзолейнинг марказий минбарига кўтариладилар.

Таниқли совет ҳарбий бошлиқлари ҳам шу ерда.

Рақамлари остида гўё тарих лаҳзаларини зичлаб сақлаётган Кремль курантлари ўн марта бонг уриб, баҳор сокинлигини бузади.

Парадни қабул қилувчи КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Мудофаа министри, Совет Иттифоқи Маршали С. Л. Соколов Спасск минораси дарвозасидан очиқ машинада чиқиб келади. Министр парад қўмондони армия генерали П. Г. Лушев ҳамроҳлигида майдонни айланиб чиқиб, парад қатнашчиларини Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги билан қутлайди. Бунга жавобан жуда кўп кишиларнинг «ура!» садоси янграйди.

Маршал С. Л. Соколов майдонни айланиб чиққандан кейин мавзолей минбарига кўтарилади ва нутқ сўзлайди.

(Давоми иккинчи бетда).

КРЕМЛНИНГ СЪЕЗДЛАР САРОЙИДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Совети 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида совет халқи қозонган Ғалабанинг 40 йиллиги байрами муносабати билан 9 Май куни Кремлнинг Съездлар саройида қабул маросими уюштирдилар.

Қабул маросимида М. С. Горбачев Г. А. Алиев, В. И. Воротников, В. В. Гришин, А. А. Громико, Е. К. Лигачев, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, В. М. Чебриков, П. Н. Демичев, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, С. Л. Соколов, В. П. Никонов, К. В. Русаков ўртоқлар, КПСС Марказий Комитетининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, КПСС Марказий Ревизия комиссиясининг аъзолари, партия, уруш ва меҳнат ветеранлари, ҳарбий бошлиқлар, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари ва Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари, Шуҳрат ордени ва Меҳнат Шуҳрати орденининг тўла нишондорлари, ишлаб чиқариш илғорлари, фан ва маданият арбоблари, партия, совет ва жамоат ташкилотларининг вакиллари ҳозир бўлдилар.

Залда социалистик мамлакатларнинг партия-ҳукумат делегациялари, Коммунистик ва ишчи партияларнинг намояндалари, озодликка чиққан мамлакатларнинг партия-ҳукумат делегациялари, социалистик, социал-демократик партиялар ва бошқа партияларнинг вакиллари, давлат арбоблари, халқаро демократик ва чет эл жамоат ташкилотларининг намояндалари, чет эллик уруш ветеранлари, бошқа ажнабий меҳмонлар бор эди. СССРдаги дипломатия ваколатхоналарининг бошлиқлари ҳозир бўлдилар. Руҳонийларнинг намояндалари, журналистлар ҳам бор эди.

Қабул маросимида КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев нутқ сўзлади.

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

Азиз ўртоқлар!

Дўстлар!

Муҳтарам чет эллик меҳмонлар!

Бугун халқимиз Улуғ Ватан урушидаги тарихий Ғалабанинг қирқ йиллигини тантанали равишда байрам қилмоқда, КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми, Совет ҳукумати номидан уруш ва меҳнат ветеранларини, Совет Армияси ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг жангчиларини, барча совет кишиларини шу шонли сана билан астойдил табриклашга ижозат бергайсизлар.

Фашизмга қарши, тинчлик ва социал тараққиёт учун биргаликда олиб борилган курашдаги барча дўстларимиз ва сафдошларимизни, чет эллик ҳамма муҳтарам меҳмонларни қизғин табриклашга ҳам ижозат бергайсизлар.

Биз, совет кишилари учун 9 Май — алоҳида байрам. Шу куни биз, гитлерчи босқинчиларни тор-мор этган, Ватаннинг шон-шарафи, озодлиги ва мустақиллигини қаттиқ туриб ҳимоя қилган халқимизнинг, шавкатли Қуролли Кучларимизнинг мислсиз жасоратига офаринлар айтамиз. Зотан, биз дунёдаги биринчи социалистик давлат иккинчи жаҳон урушини ғалаба билан туғаллашда, инсониятни фашизм ваҳшийлигидан қутқариб қолишда ҳал қилувчи роль ўйнаганлиги билан фахрланамиз.

Гитлеризмга қарши коалициядаги мамлакатларнинг халқлари, халқ озодлик армияларининг жангчилари, партизанлар ва яширин шароитда иш олиб борган кишилар, антифашистик кўзғолонларнинг, Қаршилик ҳаракатининг қатнашчилари умумий душманга қарши курашга катта ҳисса қўшганликларини совет кишилари унутганлари йўқ ва ҳеч қачон унутмайдилар.

Халқимиз гуркираб ўсаётган тузумнинг реакция кучлари устидан тантанаси, совет жамиятининг мустаҳкам бирлиги, СССР халқларининг енгилмас дўстлиги, авлодларнинг революцион давомийлиги рамзи бўлган Ғалаба кунини азиз ва мўътабар билиб эъзозлайди.

Бугун биз чуқур маънога тўлиқ воқеанинг гувоҳлари бўлдик. 1945 йилги афсонавий Ғалаба парадининг қатнашчилари ва уларнинг қўлларидан жанговар байроқларни қабул қилиб олган жангчилар Қизил майдондан бир текис саф тортиб, ёнма-ён юриб ўтдилар. Шу парадни кўрган ҳамма кишилар: Советлар мамлакатининг ишончли ҳимоячилари, мустаҳкам мудофаа қалқони борлигига яна бир бор ишонч ҳосил қилдилар, деб ўйлайман.

Ғалаба Улуғ Октябрь бошлаб берган бунёдкорлик фаолиятига яна қайтиш имконини берганлиги учун ҳам бизга азиздир. Тинчлик билан ўтган қирқ йил мобайнида кўп, жуда кўп иш қилинди. Шу йилларда совет халқининг ижодий куч-қудрати янада қулф уриб яшнади, социализмнинг тарихий устунликлари янада тўла-тўкис намоён бўлди.

(Давоми иккинчи бетда).

Иккинчи жаҳон уруши тугаганлигининг 40 йиллиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг «Барча мамлакатлар халқларига, парламентларига ва ҳукуматларига»

МУРОЖААТНОМАСИ

Жаҳонга ҳукмрон бўлиш мақсадини кўзлаган фашизмга қарши эрксевар халқларнинг кураши қирқ йил муқаддам ғолибона тугаган эди.

Гитлерчилар фашизми ва япон милитаризми устидан қозонилган жаҳоншумул тарихий Ғалабага гитлеризмга қарши коалициядаги мамлакатлар халқлари ва армияларининг, партизанларнинг, қаршилик ҳаракати жангчиларининг, антифашистлар, демократлар ва ватанпарварларнинг, озодлик учун курашган миллион-миллион кишиларнинг ялпи куч-ғайратлари туфайли эришилди.

Фашизм ва агрессия кучларини тор-мор қилишга, инсониятни асоратдан сақлаб қолишга Совет Иттифоқи ва унинг Қуролли Кучлари ҳал қилувчи ҳисса қўшганликларини ҳамма эътироф қилган.

Гитлерчилар фашизми Европа ва жаҳон цивилизациясининг ўзига таҳлика солган эди. Иккинчи жаҳон уруши 50 миллион кишининг ёстиғини қуритди. Совет Иттифоқига қарши бошланган уруш унинг 20 миллион ўғил ва қизини нобуд этди. Уруш алангасида қақшамаган оила қолмади. Қайғу-аламимиз ҳеч қачон унут бўлмайди, ҳалок бўлган аскарларнинг рафиқалари, оналари ва етим қолган болалари мусибати тасалли топмайди. Агрессор миллий бойлигимизнинг учдан бирини нобуд қилди. Уруш фожиаси ҳам, Буюк Ғалаба нашидаси ҳам халқ хотирасида доимо сақланади. Урушнинг даҳшатли ва ибратли сабоқларини эсдан чиқариб бўлмайди.

Энг асосий сабоқлардан бири шуки, уруш ёнғини алангa олмасдан бурун агрессияга қарши биргаликда қатъий курашмоқ керак. Иккинчи жаҳон уруши арафасида Совет Иттифоқи айни шундай қилишга зўр бериб интилган эди.

Ҳозир уруш олиб бориш воситалари сифат жиҳатидан ўзгарди. Агар инсониятнинг бутун тарихи мобайнида урушлар бир неча юз миллион кишининг жонига завол бўлган бўлса, учинчи жаҳон уруши ҳаммани ёппасига қириш хавфини туғдирмоқда. Башарти, Ер курраси узра ядро довули эсгудек бўлса, у ҳатто ҳаёт нишонасини ҳам қолдирмайди.

Иккинчи жаҳон уруши йилларида фашизм ҳалокат хавфини солган бир пайтда турли социал-сиёсий тузумдаги давлатлар умумий душманга қарши бирлашишга муваффақ бўлган эдилар, ягона умумбашарий мақсад — озодлик ва тинчлик йўлида самарали сиёсий ва ҳарбий ҳамкорлик қилиш мумкинлигини исботлаган эдилар. Ҳозир ҳам халқларнинг жипслиги дунёни ядро урушига судраётган кимсаларнинг йўлига қудратли тўсиқ қўйишга қодирдир. Эндиликда тинчлик ва тараққиёт кучлари реакция ва агрессия кучларидан беқиёс қудратлироқдир.

Уруш тамом бўлганидан кейин Совет Иттифоқи янги ҳалокатнинг олдини олишда, қуролсизланиш учун, низоли проблемаларни музокаралар йўли билан тинч бартараф қилиш учун курашда куч-ғайратларини аямади. 1945 йил кўкламидан буён Европа халқлари тинчлик шароитида яшаб турибдилар. Турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшаш принципи давлатлар ўртасидаги муносабатларда халқаро турмушда ўзига тобора кўпроқ йўл очиб бормоқда.

1975 йил 1 августида Европада хавфсизлик ва ҳамкорликка бағишланган кенгашда қатнашган давлатлар Хельсинкида имзоланган Якунловчи актда «ўзларининг ўтмишдаги муносабатлари характеридан келиб чиқадиган қаршима-қаршиликни бартараф этиш ва яхшироқ ҳамжиҳатлик» йўлларини белгиладилар. Давлатларнинг коллектив куч-ғайратлари билан кескинликни юмшатиш асослари яратилди, у ўзининг ҳамма учун шак-шубҳасиз устунликлари ва афзалликларини кўрсатди.

Ғалабанинг 40 йиллигини халқлар АҚШ билан НАТОнинг ҳарбий-стратегик мувозанатни бузишга, Совет Иттифоқидан, Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлардан ҳарбий устунликка эришишга қаратилган йўли натижасида вужудга келган кескин ва хатарли вазиятда нишонламоқдалар. Бироқ, дунёга ҳукмронлик қилиш, бошқаларга, шу жумладан Совет Иттифоқига ўз иродасини қабул қилдириш йўлидаги умидлар асоссиз ва барча халқлар учун хатарлидир.

(Давоми иккинчи бетда).

Иккинчи жаҳон уруши тугаганлигининг 40 йиллиги муносабати билан КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг «Барча мамлакатлар халқларига, парламентларига ва ҳукуматларига»

МУРОЖААТНОМАСИ

(Боши биринчи бетда).

Европадаги аҳвол жиддий хавотирлик туғдирмоқда, бу қитъа вайронгарчилик келтирган иккита жаҳон уруши қирғинини бошдан кечирди. Бу ерда қуролли кучлар ва аслаҳахоналарнинг жуда катта қудрати бир-бирига бевосита бақамти бўлиб турибди; Ғарбий Европада Американинг биринчи зарба урадиган ракета-ядро қуролини жойлаштириш давом эттирилмоқда, уруш якунларини ва урушдан кейинги ривожланиш натижаларини, аввало Европада урушдан кейинги сиёсий ва территориал реалликлар мавжудлигини шубҳа остига қўйишга уринаётган реваншчи доиралар бош кўтара бошлади.

Европа ва унинг ташқарисидаги муайян кучлар урушдан кейинги тинчлик пойдеворига асос солган Ялта ва Потсдам тарихий битимларини қўпоришдан иборат ўз хатарли режаларидан воз кечмаяптилар. Бу битимлар қирқ йилдан бери европаликларнинг хавфсизлиги манфаатларига пишиқ-пухта хизмат қилиб келмоқда, милитаристик ва реваншчилик муддаолари учун тўсиқ бўлиб турибди. Бу битимларга ҳамла қилиш йўлидаги ҳамма уринишлар мағлубиятга маҳкумдир.

Ер юзи — барча халқларнинг, бутун инсониятнинг муштарак уйидир. Совет халқига ўзгаларнинг ерлари керак эмас. Биз ўз дунёқарашимизни, ўз турмуш тарзимизни ҳеч кимга тиқиштираётганимиз йўқ. «Салб юриши» ва «психологик уруш» жарчилари «совет ҳарбий хавфи» деган ҳавойи гаплар билан халқаро жамоатчиликни йўлдан оздиришга беҳуда уринмоқдалар. Тарих, шу куннинг аниқ-равшан фактлари бошқа нарсадан дарак бермоқда. Совет Иттифоқи ҳеч қачон ҳеч кимга ҳужум қилган эмас, аммо ўзи агрессорларнинг тажовузларини неча марталаб даф қилишга мажбур бўлган. Ижодий бунёдкорлик, ривожланган социализм жамиятини янада такомиллаштириш учун совет халқига тинч шароитлар керак. Ёппасига ва батамом қуролсизланиш, мустаҳкам, одилона тинчлик — бизнинг олий мақсадимиз, доимий ишимиздир.

Тинчликни сақлаб қолиш Коммунистик партия билан Совет давлатининг олий мақсади бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверади. Бизга В. И. Ленин васият қилган тинчликсевар ташқи сиёсат ССР Иттифоқи Конституциясида мустаҳкам белгилаб қўйилган. Бу сиёсат социалистик жамият табиатининг ўзидан келиб чиқади.

Уруш тақдири азалга ёзилган муқаррар бир нарса эмаслигига ишончимиз комил. Ядро уруши бошлашни оқлай оладиган мақсадлар бўлиши мумкин эмас. Халқаро масалаларнинг ҳар бирини музокаралар орқали ҳал этиш мумкин. Кескинликни юмшатиш ва амалий ҳамкорлик халқаро турмушнинг табиий, доимий ҳолати бўлиши мумкин ва лозим. Ақл-идрок тентаклик устидан, телбалик устидан ғолиб чиқиши керак.

Совет Иттифоқи халқлар ва давлатларни, уларнинг парламентлари ва ҳукуматларини космосда қуролланиш пойгасининг олдини олиш, ердаги қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун, ядро қуролини чеклаш, қисқартириш, сўнгра эса батамом йўқ қилиб ташлаш учун имкони бўлган ҳамма ишни қилишга чақиради.

Космосни ҳарбийлаштириш шароитида ядро қуролларини чеклаш ва қисқартириш масалалари юзасидан бир битимга келиб бўлмайди. Космик фазони ҳарбийлаштириш барча жабҳалар бўйлаб назоратсиз қуролланиш пойгасини авж олдириб юборган бўлур эди, унинг янги, янада хатарли даврасига, стратегик барқарорликни кескин камайтиришга олиб борган бўлур эди.

Ядро қуролига эга бўлган давлатлар ўртасидаги муносабатларни муайян нормаларга бўйсундириш оқилона иш бўлур эди. Бу нормалар, бизнинг назаримизда ядро урушининг олдини олишни, бу урушни тарғиб қилишдан воз кечишни, ядро қуролини биринчи бўлиб ишлатмасликни, унинг ёйилишига йўл қўймаслик ҳамда ядро қуролларини қисқартиришга, бора-бора бу қуролларни батамом тугатишга ҳаракат қилиш мажбуриятини олишни назарда тутиши лозим. Совет Иттифоқи мана шундай нормаларни биргаликда эътироф этиш ва унга мажбурий тус бериш тўғрисида ядро қуролига эга бўлган бошқа давлатлар билан исталган вақтда келишиб олишга тайёр.

Фашизм устидан қозонилган Буюк Ғалабанинг қирқ йиллиги айёмида Совет Иттифоқи ядро қуролини биринчи бўлиб ишлатмаслик тўғрисида ўз ташаббус билан зиммасига олган мажбуриятини тасдиқлайди ва ҳали шундай мажбурият олмаган ядро қуролига эга бўлган бошқа давлатларни ўз зиммаларига шундай мажбуриятлар олишга яна бир бор даъват этади.

Совет томони Стокгольм конференцияси қатнашчиларига тақдим этган «Ўзаро ҳарбий куч ишлатмаслик ва тинчлик муносабатларини давом эттириш тўғрисидаги шартноманинг асосий қоидалари» номли ҳужжат кескинликни юмшатиш манфаатларига мос бўлиб тушади. Бу ташаббус конференциянинг асосий мақсадига эришишга қаратилгандир. Бир-бирига қарши биринчи бўлиб ядро қуролини ҳам, оддий қуролларни ҳам ишлатмаслик ва, бинобарин, бир-бирига қарши умумий ҳарбий куч ишлатмаслик мажбурияти таклиф этилаётган шартноманинг энг асосий қоидаси бўлиб қолган бўлур эди.

Биз Европа давлатлари, АҚШ ва Канада ҳукуматларини Европа қитъасини ҳам ўртача олисликка учириладиган, ҳам тактик ядро қуролидан батамом мусаффо қилиш учун самарали қадамлар қўйишга чақирамиз. Европа химиявий қуролдан ҳам халос этилиши керак. Болқон ярим оролида, Европа шимолида ва қитъанинг бошқа районларида ядросиз зоналарни вужудга келтириш, ҳарбий харажатларни кўпайтирмаслик ва қисқартириш бу ерда тинчлик ва хавфсизликни мустаҳкамлашга кўмаклашган бўлур эди.

Совет Иттифоқи Европада ишончни мустаҳкамлаш чораларига, хавфсизлик ва қуролсизланишга бағишланган Стокгольм конференциясида, шунингдек Марказий Европадаги қуролли кучлар ва қурол-яроғларни ўзаро қисқартириш тўғрисидаги Вена музокараларида қатнашувчи давлатларни ўзаро мақбул аҳдномаларга эришиш учун ҳеч кечикмай зарур чораларни кўришга даъват қиламиз.

Мамлакатимиз Яқин Шарқдаги, Марказий Америкадаги, Жануби-Шарқий Осиёдаги ва бошқа регионлардаги аҳволни тинч воситалар билан бартараф этиш, давлатлар ўртасидаги кескинлик ва можаро манбаларини уларнинг ички ишларига аралашмай тугатиш тарафдори бўлиб майдонга чиқмоқда. Совет кишилари бошқа халқлар билан биргаликда Намибияга мустақиллик берилишини, ЖАРдаги ирқчилик тугатилишини қатъият билан талаб қилмоқдалар.

Биз бошқа манфаатдор давлатлар билан биргаликда халқаро иқтисодий муносабатлар одилона демократик негизда қайта қурилишини, ҳар қандай шаклдаги эксплуатациядан воз кечилишини ва савдо-иқтисодий алоқалардан сиёсий тазйиқ воситаси сифатида фойдаланишдан воз кечилишини талаб қилаверамиз. СССР социал ва миллий зулмга қарши, ирқий камситиш ва қирғин сиёсатига қарши, чинакам демократия ва тенглик учун, ирқи, жинси, тили ва динидан қатъи назар инсоннинг реал ҳуқуқлари ва озодлиги учун курашаётган барча кучларни бундан буён ҳам изчиллик билан қўллаб-қувватлайверади.

Халқлар тинчлиги ва хавфсизлигининг халқаро қуроли бўлмиш Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг роли ва самарадорлигини янада кўтаришга, унинг Уставида эълон қилинган «келажак авлодларни уруш кулфатларидан халос қилиш», «яхши қўшнилар каби бир-бири билан иноқ бўлиб бирга яшаш» деган юксак мақсадни амалга оширишга актив кўмаклашиш муштарак мақсадларимизга мос бўлиб тушади. Биз БМТнинг халқлар ва давлатларга фашизм устидан қозонилган Ғалабанинг қирқ йиллигини нишонлаш тўғрисида қилган даъватини табриклаймиз. Бундай қилиш иккинчи жаҳон урушида ҳалок бўлган миллион-миллион кишиларнинг хотирасига ҳурмат бажо келтириш бўлади.

Инсоннинг яшаш ҳуқуқини қаттиқ туриб ҳимоя қилиш —фашизмга қарши урушда қатнашган кишиларнинг ҳам, урушдан кейин туғилган кишиларнинг ҳам муқаддас бурчидир.

Совет Иттифоқи барча давлатларнинг, уларнинг парламентлари ва ҳукуматларининг ялпи тинчликни сақлашдаги юксак вазифасини эътиборга олиб, тинчлик ва инсониятнинг тақдири учун масъулиятни англаб барча халқларга, парламентларга ва ҳукуматларга мурожаат этади ва ақл-идрок овозига қулоқ солишга, ядро ҳалокати ўпқонига тойиб боришни биргаликдаги актив ғайрат-ҳаракатлар билан тўхтатишга, янги урушнинг йўлини тўсишга, ядро қуролини батамом тугатишга ҳаракат қилишга чақиради. Совет Иттифоқи тинчликка фойда келтирадиган ҳар қандай ташаббусни, ҳар қандай таклифни кўриб чиқишга тайёр.

Буюк Ғалабанинг қирқ йиллиги халқлар ва давлатларнинг халқаро вазиятни соғломлаштириш, тинчликни мустаҳкамлаш йўлидаги ялпи куч-ғайратларига янги қудратли омил бахш этсин. Инсоният XX асрни муваффақиятли тугаллаб, XXI асрга ўз келажагига ишонч билан қадам қўйиши мумкин ва лозим.

СОВЕТ ИТТИФОҚИ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

ССР ИТТИФОҚИ ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ

ССР ИТТИФОҚИ МИНИСТРЛАР СОВЕТИ

КРЕМЛНИНГ СЪЕЗДЛАР САРОЙИДА ҚАБУЛ МАРОСИМИ

(Боши биринчи бетда).

Ўтган урушдаги Ғалаба каби, халқимизнинг меҳнатдаги зафари ҳам ленинчи Коммунистлар партиясининг раҳбарлик, етакчилик фаолияти билан чамбарчас боғланган. Партия совет кишиларининг сидқидил ишончини қозонди, халқ бахт-саодати йўлидаги, унинг порлоқ келажаги йўлидаги фидокорона, тинимсиз кураши билан зўр обрў-эътиборга сазовор бўлди. Партия ўзининг жамиятимиз ривожидаги катта босқич бўлиб қоладиган XXVII съездига ишонч ва умид туйғуси билан тайёргарлик кўрмоқда.

Ғалаба куни биз Ватан озодлиги йўлида, келажак авлодларнинг ҳаёти йўлида жон берган барча кишиларнинг жасорати олдида қайта-қайта таъзим қиламиз. Ҳалок бўлган қаҳрамонлар хотираси, жуда қимматга тушган тажриба бизнинг зиммамизга сергак бўлиш, тинчликни кўз қорачиғидек ардоқлаб асраш, уруш хавфига қарши курашиш, халқларнинг ўз тақдирини ўзи белгилашдан иборат суверен ҳуқуқига қилинадиган ҳар қандай ҳамлаларга қатъият билан қарши чиқиш мажбуриятини юклайди.

Ғалаба куни — холис ният кишилар бирлашадиган кун — ўтган урушда тараққиёт ва демократия идеалларини азиз билган ҳамма кишилар бирлашишга, бир ёқадан бош чиқариб умумий душманга қарши курашишга муваффақ бўлдилар. Дунёқарашдаги, синфий-сиёсий позициялардаги тафовутларга қарамай бирлашдилар. Бирлашиб туриб, реакция, милитаризм, агрессиянинг ёвуз кучларини ер билан яксон қила оладилар. Мана шуларнинг ҳаммаси тарих саҳифасигина бўлиб қолмаслиги керак.

Ҳозирги дунё мураккаб ва нотинч бўлиб турибди. Бинобарин, ҳозир инсоният боши узра таҳлика солиб турган уруш хавфини даф қилишдан ҳам, ядро ўпирилишини тўхтатиб қолишдан ҳам муҳимроқ вазифа йўқ. Халқлар ўз раҳбарларининг давлат донишмандлигига улар шу муҳим вазифани бажариш учун реал нималар қилганлигига қараб ҳукм чиқармоқдалар ва ҳукм чиқарадилар.

Халқаро муносабатларда сиёсий ақл-заковат, самарали ҳамкорликка бўлган хоҳиш-ирода тантана қилишига КПССнинг ишончи комил. Ҳозирги жаҳон сиёсатининг проблемалари нақадар ўткир, мураккаб бўлмасин, улар фақат бир йўл билан — музокаралар йўли, сабр-тоқатлик, амалий мулоқот йўли билан ҳал этилиши мумкин ва лозим. Бизнинг партиямиз, бизнинг совет давлатимиз айни шу йўлдан бормоқдалар ва келгусида ҳам шу йўлдан бораверадилар.

Рус тилида ҳаммамиз учун азиз бўлган «Мир» сўзининг иккита маъноси бор. Мир — «Планетамиз» демак. Мир — «Тинчлик» демак. Бу тушунчаларни бирбиридан ажратиб бўлмайди. Барча халқлар учун ҳам бу тушунчалар ажралмас бўлиб қолсин.

Улуғ Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи шарафига улуғ совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари шарафига табрик сўзлари айтишга ижозат бергайсиз!

Яшасин бутун дунёда тинчлик, Ер юзи барча халқларининг дўстлиги ва ҳамкорлиги!

Сизларни Ғалаба байрами билан яна бир бор муборакбод этаман, азиз ўртоқлар, дўстлар, муҳтарам чет эллик меҳмонлар!

(Нутқ зўр эътибор билан тингланди ва давомли қарсаклар билан бир неча бор бўлиниб турди).

* * *

Қардошларча, самимий вазиятда ўтган қабул маросими вақтида байрам концерти бўлди.

(ТАСС).

ТИНЧЛИКНИ САҚЛАБ ҚОЛДИК — ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИБ ҚОЛАМИЗ

Ўртоқ С. Л. СОКОЛОВ нутқи

(Боши биринчи бетда).

Совет Қуролли Кучларининг жангчилари, ўртоқлар!

Улуғ Ватан урушининг ветеранлари, партизанлар ва подпольечилар, мамлакат ичкариси меҳнатчилари, ўртоқлар!

Совет Иттифоқи меҳнаткашлари!

Ҳурматли чет эллик меҳмонлар!

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва Совет ҳукумати номидан ва уларнинг топшириғига биноан Сизларни умумхалқ байрами — Совет халқи Улуғ Ватан урушида қозонган Ғалабанинг 40 йиллиги билан табриклайман ва қутлайман.

Бундан қирқ йил муқаддам фашист агрессорларни тор-мор этиш ниҳоясига етказилган эди. Ватанимиз тарихида Улуғ Ватан урушидан кўра даҳшатлироқ синов бўлмаганди. Бу урушда жаҳонда биринчи социалистик давлат тақдири, жаҳон цивилизацияси, тараққиёт ва демократиянинг келажаги ҳал бўлаётган эди.

Совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари фашизм устидан қозонган тарихий ғалаба Советлар мамлакатининг куч-қудрати ва енгилмаслигини, унинг ғоят катта иқтисодий, социал-сиёсий ва маънавий имкониятларини яққол кўрсатди. Ғалаба партия билан халқнинг метиндек бирлигини, ишчилар синфи, колхозчи деҳқонлар ва халқ зиёлилари иттифоқининг бузилмаслигини, СССР халқлари дўстлиги ва қардошлигини, марксча-ленинча идеологиянинг буюк кучини ёрқин намойиш этди.

Совет Иттифоқининг ғалабаси — унинг Қуролли Кучлари, илғор совет ҳарбий фани, ҳарбий кадрларимиз саркардалик санъати ва жанговар маҳорати эришган ғалабадир. Инсоният ҳали душман билан шафқатсиз олишувда совет жангчилари ва партизанлари кўрсатгандек оммавий қаҳрамонлик, шон-шавкат, мардликни ва Ғалабага бўлган иродани кўрмаган эди.

Мамлакат ичкарисидаги меҳнатчилар уруш йилларида буюк жасорат кўрсатдилар. Ғоят катта қийинчиликларга қарамай улар душманни тор-мор этиш учун тобора кўпроқ ҳарбий техника ва қурол-яроғ тайёрладилар, армияни ҳамда мамлакатни барча зарур нарсалар билан таъминлаб турдилар.

Ленинчи Коммунистик партия Ғалабанинг илҳомчиси ва ташкилотчиси бўлди. Унинг даъвати билан бутун мамлакат фашизмга қарши ҳаёт-мамот жангига отланди, ягона жанговар лагерга айланди. КПСС чинакам жанг қилаётган партия бўлган эди. Коммунистлар душманга қарши курашнинг энг машаққатли ва ҳал қилувчи участкаларида турдилар. Улар шахсий намунаси, эҳтиросли партиявий сўзи билан совет кишиларини руҳлантириб, ўзларига эргаштирдилар.

Халқимиз Югославия, Польша, Чехословакия, Болгария, Румыния, Албания ҳарбий қўшилмалари, партизан армиялари ва отрядлари, Венгрия ҳарбий қисмлари жангчиларининг, қаршилик кўрсатиш ҳаракати ва антифашист подпольеси қатнашчиларининг фашист босқинчиларига қарши фидокорона курашини ҳамиша ёдда тутиб, унга муносиб баҳо беради. АҚШ, Буюк Британия, Франция, Хитой ва гитлеризмга қарши коалициядаги бошқа давлатларнинг халқлари ва армиялари иккинчи жаҳон урушида Ғалабага эришишга катта ҳисса қўшдилар. Ўз халқларининг содиқ фарзандлари, оташин ватанпарвар-интернационалистлар бўлган коммунистлар озодлик курашининг биринчи сафларида бордилар.

Буржуа пропагандаси тарихни бузиб кўрсатиш, иккинчи жаҳон урушини бошлаган кимсалар зиммасидан жавобгарликни олиб ташлаш, фашист босқинчиларни тор-мор этишда СССРнинг ролини камситиш учун кўп куч сарфламоқда. Аммо ҳақиқатни ҳеч ким инкор эта олмайди.

Ғалабага, Европа халқларини фашистлар қуллигидан озод қилишга, жаҳон цивилизациясини қутқариб қолишга айни Совет Иттифоқи ҳал қилувчи ҳисса қўшганлиги бутун дунёга маълум. Биз 20 миллион совет кишисини қурбон қилиб, Ғалабага эришдик ва биз буни ҳеч қачон унутмаймиз.

Империализмнинг зарбдор кучлари тор-мор этилганлиги унинг позицияларини заифлаштирди, капитализм умумий кризисини кескинлаштирди ва чуқурлаштирди. Жаҳон социалистик системаси вужудга келди ва у муваффақиятли ривожланмоқда.

Урушнинг даҳшатли синовларини бошидан кечирган совет халқи социалистик Ватан ҳимоячилари жанг қилган идеаллар йўлида янги зафарлар учун ҳаётий куч-қудратга тўлиб тошгандир. Давлатимиз қудрати ўсаётганлиги ва мустаҳкамланаётганлигини, партиянинг улуғвор режалари амалга оширилаётганлигини зўр ифтихор билан кўриб турибмиз.

Барҳаёт революцион марксча-ленинча таълимот билан қуролланган Коммунистик партия совет халқини Ленин кўрсатган йўлдан комил ишонч билан бошлаб бормоқда. Коммунистик партиянинг барча ишлари ва фикр-ўйлари совет халқи фаровонлигига, коммунизм қурилишига қаратилган. Мамлакат ҳаётидаги ғоят муҳим воқеа — КПССнинг навбатдаги XXVII съезди яқинлашиб келаётганлиги бизнинг бунёдкорлик меҳнатимизга қудратли ижодий куч-ғайрат бағишламоқда!

Партиямизнинг, Совет давлатининг куч-ғайрати социалистик ҳамдўстликни янада мустаҳкамлашга, социализм позицияларини кучайтиришга, турли ижтимоий тузумдаги давлатларнинг тинч-тотув яшашидан иборат ленинча принципларни қатъий ва изчиллик билан амалга оширишга, империализм авж олдириб юборган қуролланиш пойгасини тўхтатишга, Ер юзида тинчликни мустаҳкамлашга қаратилмоқда.

Совет Иттифоқи ядро урушининг олдини олиш ҳамда халқларнинг ишончли хавфсизлигини таъминлаш учун, халқаро кескинликни камайтиришга, барча давлатлар ўртасида ишонч, ҳамкорлик ва ҳамжиҳатлик муҳитини ўрнатишга олиб борадиган амалий тадбирлар учун курашиб келди ва курашмоқда.

Ҳозирги мураккаб халқаро вазиятда Совет Иттифоқи холис ният кўрсатишга бошқа давлатлар билан бирга уруш хавфини камайтиришга қаратилган ўзаро мақбул битимлар йўлини сабот билан излаб топишга

(Давоми учинчи бетда).

Америка Қўшма Штатлари президенти

Рональд У. РЕЙГАН жаноби олийларига

Ҳурматли президент жаноблари,

Бундан 40 йил муқаддам совет халқи ва бошқа иттифоқчи мамлакатларнинг халқлари гитлерчилар фашизми устидан қозонган Буюк Ғалаба кунини нишонлар эканмиз, умумий душманга қарши курашда ҳаммамизни бирлаштириб турган ҳамкорлик руҳини унутганимиз йўқ. Биз Америка халқининг ғалабага эришишга қўшган ҳиссасига муносиб баҳо берамиз, жанг майдонларида ҳалок бўлган американликларнинг хотирасини ҳурмат билан эсга оламиз.

Бугунги кунда ҳам инсоният мисли кўрилмаган ана шу ғоят шафқатсиз ва вайронгарчилик келтирган урушнинг асосий сабоғини ҳамма ёдда тутиши керак. Бу сабоқнинг моҳияти шундан иборатки, барча давлатлардан, уларнинг раҳбарларидан тинчликни сақлаб қолишга, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлашга масъулиятли ёндашув талаб қилинади. Совет Иттифоқи мана шу асосда ядро ҳалокатининг олдини олиш ва ядро қуролини батамом тугатиш вазифасини ҳал этиш борасида Америка Қўшма Штатлари билан ҳамкорлик қилишга тайёрдир.

Совет Иттифоқи бу олижаноб мақсадга эришиш учун бундан буён ҳам ҳаракат қилаберишига АҚШ ва бошқа мамлакатлар халқларининг ишончи комил бўлсин.

Ҳурмат билан

М. ГОРБАЧЕВ.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари

М. С. ГОРБАЧЕВ жаноби олийларига

Муҳтарам Бош секретарь жаноблари,

Европадаги Ғалабанинг 40 йиллиги — бу шундай воқеаки, бизнинг мамлакатларимиз шу воқеа муносабати билан истибдодга қарши курашиш учун ҳамма жойда қўлдан келган ҳеч нарсани аямаган эркаклар ва аёлларнинг фидокорлигини эсга олмоқдалар. Бизнинг мамлакатларимиз бошқа иттифоқчиларимиз билан бирга ана шу узоқ давом этган курашда ўз вазифасини охиригача адо этди. Орамиздаги тафовутларга қарамай муваффақият билан якунланган умумий куч-ғайратларимизда биз бирлаша олишимизни кўрсатдик.

Биз мана шу тантанали воқеада келажакка комил ишонч ва умид туйғуси билан назар ташлай олиш имкониятини ҳам кўра олишимиз керак, деб ўйлайман. Мамлакатларимиз бизнинг ўртамиздаги мавжуд тафовутларни бартараф этиш ва проблемаларни ҳал этиш вазифасига содиқ эканликларини биргаликда тасдиқлашларини, шунингдек, бир мунча барқарор тинчликка ҳамда ядро қуролларини Ер юзидан йўқ қилиб ташлашга эришиш мақсадлари сари яна олға силжиш йўлидан биргаликда боришларини истардим. Шу мақсадларга интилишимиз билан биз бугун эъзозлаётган кишиларнинг хотирасини ҳурмат билан муносиб равишда ёд этган бўламиз.

Ҳурмат билан,

Рональд РЕЙГАН.

ҒАЛАБА САЛЮТИ

Ватанимиз пойтахти шаҳарнинг 26 жойига ўрнатилган тўплардан бир йўла қирқ марта ўқ узиб Улуғ Ватан урушида совет халқи кўрсатган мислсиз жасоратни шарафлади.

Мушакбозликнинг ҳар бир ёғдуси — ўтган жанглар оловининг шуъласидир. Ўша даҳшатли йилларда Москва ҳалоскор Совет Армиясининг қаҳрамонона ғалабаларига жами 353 марта салют берди. Баъзи кунлари тўплардан бир неча марта салют берилганлиги ҳам маълум. 1944 йилнинг 27 июлида, 1945 йилнинг 19 ва 22 январида худди шундай бўлган эди.

Буюк Ғалабанинг 40 йиллиги шарафига берилган салют 1945 йилнинг очиқ май куни кишилар хотирасига солди. Фронтда ва мамлакат ичкарисида бутун куч шу кунга бағишланган эди. Ранг-баранг нурлар билан ёритилган осмон халқ шоду-хуррамлигини тўла ва ёрқин акс эттирди.

Совет халқи Улуғ Ватан урушида қозонган Ғалабасининг 40 йиллигини нишонлаш юзасидан иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, қаҳрамон шаҳарлар — Ленинград, Волгоград, Одесса, Севастополь, Новороссийск, Керчь, Тула, Смоленск, Мурманскда, қаҳрамон қалъа — Брестда, шунингдек Калининград, Львов, Ростов-Дон, Куйбишев, Свердловск, Новосибирск, Чита, Хабаровск, Владивосток ва Североморск шаҳарларида тўплардан ўқ узиб байрам салюти берилди.

(ТАСС).

АВЛОДЛАР ХОТИРАСИ

Совет кишилари социалистик Ватан озодлиги ва мустақиллиги учун олиб борилган жангларда ҳалок бўлганлар хотираси олдида бошларини қуйи эгадилар. Улар шонли байрам — Ғалаба кунида Улуғ Ватан уруши жанг майдонларидан қайтмаган, фашизмга қарши курашда қурбон бўлганлар хотирасига чуқур миннатдорчилик ва ҳурмат-эҳтиром бажо келтирадилар.

Ватанимиз маккор душманни тор-мор қилиш учун, Европа халқларини фашизм вабосидан қутқариш учун, мамлакат узра мусаффо осмон бўлиши учун кўплаб қурбонлар берди. Планетада тинчликни сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш йўлини садоқат билан ва муттасил ўтказиб келаётган Коммунистик партия совет халқини улуғ Ленин байроғи остида ғалабадан ғалаба сари бошлаб бормоқда.

9 май куни Тошкентнинг барча томонларидан шаҳар марказига, парадлар хиёбонига, Коммунистик партия билан Совет давлатининг асосчиси Владимир Ильич Ленин номи билан аталувчи майдонга одамлар оқими тинмай келиб турди. Улар Ильич ҳайкали пойига, Номаълум солдат қабрига, уруш йилларида Тошкент госпиталларида жароҳатдан вафот этган жангчилар дафн қилинган жойдаги мотамсаро она ҳайкали пойига гуллар қўйдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ва Министрлар Совети номидан, Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округининг Ҳарбий Кенгаши номидан, Тошкент область партия комитети ва область ижроия комитети, Тошкент шаҳар партия комитети ва шаҳар ижроия комитети номидан, уруш ва меҳнат ветеранлари номидан, Монголия Халқ Республикаси ва Афғонистон Демократик Республикасининг Тошкентдаги бош консулхоналари номидан, кўпгина меҳнат коллективлари ва жамоат ташкилотлари номидан эндигина узилган гуллар ва гулчамбарлар қўйилди.

Ёш тошкентликлар гуллар қўя туриб, коммунистик идеалларга содиқ бўлиб қолишга, ҳалок бўлган жангчилар хотирасини ўз қалбларида муқаддас сақлашга, ўзларининг бутун куч ва ғайратини совет Ватанининг шон-шуҳрати ва куч-қудратини ошириш учун сарфлашга қасамёд қилдилар.

Гуллар ва гулчамбарлар қўйиш маросимида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг Бюро аъзолари ва аъзоликка кандидатлари И. Б. Усмонхўжаев, Р. Ҳ. Абдуллаева, Е. А. Айтмуротов, В. П. Анишчев, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. К. Михайлов, Т. Н. Осетров, Н. И. Попов, О. У. Салимов, Ҳ. А. Шоғазатов, Т. А. Алимов, В. А. Головин, Н. М. Маҳмудова, В. А. Хайдуров, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари А. П. Романовский, республика Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари Қ. А. Аҳмедов, В. Г. Духанин, Ғ. З. Заҳриддинов, Б. Р. Раҳимов, С. У. Султонова, А. Р. Хўжаев ҳозир бўлдилар.

(ЎзТАГ).

ҒАЛАБАНИНГ ҚИРМИЗИ БАЙРОҒИ ОСТИДА

ТОШКЕНТДАГИ РЕСПУБЛИКА ИППОДРОМИДА БАДИИЙ ҲАРБИЙ-СПОРТ БАЙРАМИ

9 май куни Тошкент ипподромида ўтказилган байрам Улуғ Ватан уруши йилларида совет халқи кўрсатган жасоратнинг ўчмас саҳифаларини ва замондошларимизнинг ота-боболаримиз ўз ҳаётини қурбон қилган ишга чексиз содиқлигини, ҳар қандай агрессорга зарба беришга шайлигини ва севикли Ватаннинг куч-қудратини шавкатли меҳнати билан мустаҳкамлашга бўлган муддаосини акс эттирди. Буюк Ғалабанинг шонли 40 йиллиги кунида профессионал артистлар, бадиий ҳаваскорлик қатнашчилари, спортчилар, Совет Армиясининг жангчилари ана шу шонли санага бағишланган улуғвор томошани намойиш қилдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюросининг аъзолари ва аъзоликка кандидатлари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раиси ва Министрлар Совети Раисининг ўринбосарлари марказий минбардан жой оладилар.

...Ипподром узра 30 ва 40-йиллар қўшиқлари янграйди, майдонда дастлабки беш йилликлар жўшқинлигини акс эттирувчи кўринишлар намоён бўлади. Метрономнинг таҳликали садоси остида қўшиқнинг қуйидаги сўзлари эшитилади:

Қўзғал, улкан мамлакат,
Қўзғал, ҳаёт-мамот жангига...

«Ҳеч ким ва ҳеч нарса унутилмайди» композицияси томошабинлар кўз ўнгида гавдаланади. Мана, майдон марказида тарихий Ғалабанинг рамзи бўлган қизил байроқ ҳилпирайди.

Томошабинлар ипподром йўлкалари бўйлаб ўтиб бораётган Улуғ Ватан уруши ветеранларини қарсаклар билан кутиб оладилар. Тантанали куй янграйди. Байрам ўтказилаётган мана шу жойдан В. И. Ленин номли Марказий майдондаги Номаълум солдат қабрига баҳор гулларидан иборат гулчамбар олиб борилади.

Майдонга болалар — «Ҳар доим бўлсин қуёш!» спорт-гимнастика композициясининг қатнашчилари югуриб чиқадилар.

Байрамнинг энг ёш қатнашчилари чиқишини спортчилар, ҳунар-техника билим юртларининг ўқувчилари давом эттирадилар. Уларнинг рақслари ва машқларида куч ва эпчиллик намоён бўлади.

Байрам салюти садолари янграйди, ипподром узра ССР Иттифоқи ва Совет республикаларининг байроқлари тикилган самолётлар пайдо бўлади. Яшил майдонда жамиятимизнинг метиндек бирлигини, мамлакат барча миллатлари ва элатлари қардошларча дўстлигини ифодаловчи композиция намойиш қилинади.

Жангчилар ўзларининг юксак жанговар маҳоратларини яққол намоён этадилар. Улар кўрсатган жанг машқи — ёш авлод буюк мамлакатимизни сергаклик билан қўриқлаб, ҳар қандай агрессорга қақшатқич зарба беришга тайёр турганлигининг ёрқин далилидир. Улар қудратли замонавий қуролни мукаммал эгаллаб олганлар, ўз жанговар маҳоратини тинмай такомиллаштириб, билимларини оширмоқдалар, маънавий-ҳарбий потенциални кучайтирмоқдалар.

Тошкент ипподромидаги байрам совет кишиларининг халқимиз революцион, жанговар ва меҳнат анъаналарига садоқатининг, Ватан куч-қудратини бундан буён ҳам мустаҳкамлашга, жонажон Коммунистик партиянинг XXVII съездини муносиб ишлар билан кутиб олишга азму қарор қилганликларининг ёрқин намойишига айланди.

Шу куни ипподромда чавандозлар мусобақаси ўтказилди, авиамоделчилар, ДОСААФчи спортчилар ўз маҳоратларини кўрсатдилар.

Байрам ҳукм сурган Тошкентда, республиканинг барча шаҳар ва қишлоқларида умумхалқ сайли ярим тунгача давом этди. Ўзбекистон пойтахтининг марказий кўчалари ва майдонларидан уруш ветеранлари юриб ўтдилар. Байрам мушакбозлиги шуълалари тунги шаҳарни нурафшон этди.

(ЎзТАГ).

ТИНЧЛИКНИ САҚЛАБ ҚОЛДИК — ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИБ ҚОЛАМИЗ

(Боши 1- ва 2-бетларда).

тайёрдир. Аммо Совет Иттифоқи шуни қатъий қилиб айтадики, совет кишиларининг тинч меҳнатига, Совет мамлакати ва унинг иттифоқчилари хавфсизлигига ҳар қандай тажовуз қилувчиларни интиқом кутиши муқаррар. Бизнинг шонли Қуролли Кучларимиз бунинг учун барча зарур нарсаларга эга.

Совет Қуролли Кучлари социализм ғалабаларини ҳимоя қилишдан иборат тарихий вазифасини социалистик ҳамдўстлик мамлакатларининг армиялари билан бир сафда туриб бажармоқдалар. Шу кунларда 30 йиллиги нишонланаётган Варшава Шартномасида қатнашувчи давлатлар халқлари ва армияларининг қардошлик иттифоқи ўз халқларининг тинч меҳнатини таъминлаш, агрессив империалистик кучларни тийиб туришнинг қудратли омили бўлиб, қардош мамлакатлар шу Шартноманинг амал қилиш муддатини яна 20 йилга узайтиришга қарор қилганлиги мутлақо қонуниятлидир.

Совет жангчилари КПСС Марказий Комитети 1985 йил март ҳамда апрель Пленумларининг қарорларини якдиллик билан қўллаб-қувватламоқдалар ва маъқулламоқдалар. Жонажон Коммунистик партия ва унинг ленинчи Марказий Комитети теварагида маҳкам жипслашган, қаҳрамонона анъаналарга содиқ бўлган совет жангчилари қисмлар ва кемаларнинг жанговар шайлигини ҳарбий соҳадаги қизғин меҳнат билан мустаҳкамламоқдалар, ўзларининг ватанпарварлик ва интернационал бурчини муносиб адо этишга ҳамиша тайёр бўлиб турибдилар.

Фашист босқинчиларга қарши курашда Совет Ватанимизнинг шон-шарафи, озодлиги ва мустақиллигини ҳимоя қилиб қолган СССР Қуролли Кучларининг жангчилари Улуғ Ватан урушининг ветеранларига, халқ лашкарларининг жангчиларига, партизанлар ва подпольечиларга, мамлакат ичкариси меҳнатчиларига, хотин-қизларга, олимлар ва маданият арбобларига шон-шарафлар бўлсин!

Ҳозирги ва келгуси авлодларнинг озодлиги ҳамда бахт-саодати учун фашизмга қарши шафқатсиз жангларда ҳалок бўлган Ватан ҳимоячиларининг хотираси абадий яшасин!

Яшасин қаҳрамон совет халқи, ғолиб халқ ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

Яшасин Улуғ Ватанимиз — Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи!

Барча ғалабаларимизнинг илҳомчиси ва ташкилотчиси — Совет Иттифоқи ленинчи Коммунистик партиясига шон-шарафлар!

Ура!

* * *

Майдон узра уч карра «ура!» садоси жаранглайди. Совет Иттифоқи Гимни ижро этилади. Артиллерия салютининг садолари Гимннинг улуғвор оҳангига қўшилиб кетади.

Салют садолари бизни 45-йилнинг ўша унутилмас май кунига қайтараётган хотира жомидек гумбирламоқда. Ўшанда мамлакат ғалабадан хабар топган эди. Аслини олганда, ўшанда кун эмас, балки тун эди. 8 май куни кечқурунданоқ радио орқали эшиттиришлар эрталаб соат уч яримгача давом этиши эълон қилинган эди, бутун мамлакат ҳам уруш даври турмушининг ажралмас қисми — радиодинамикларнинг тарелкаларига қулоқ тутиб турди. Қувончли хабар—Германия таслим бўлди, деган хабар тунги эфир орқали ёйилганда Спасск минорасидаги соат 2.10 минутни кўрсатаётган эди.

Газеталарнинг тўпламлари биз учун Ғалабанинг энг биринчи байрами бебаҳо тафсилотларини сақлаб қолган. СССР Олий Совети Президиумининг 9 Май «Умумхалқ тантанаси куни» деб эълон қилиш тўғрисидаги Фармони газеталарнинг эрталабки сонларида босиб чиқарилган эди.

Газеталарда байрам тантаналарининг шундай бир унутилмас воқеаси ҳам сақланиб қолган: Москва қисмларидан бирининг гарнизон навбатчиси майор Н. Иванов ичига сиғмаётган қувончини қисқа рапорт сатрларида изҳор этишга ҳаракат қилиб: менинг навбатчилигим вақтида Улуғ Ватан уруши тугаганлигини маълум қиламан, деган эди...

9 май кечқурун эса Москва порлоқ Ғалабага эришган Қизил Армиянинг шавкатли қўшинларига, Ҳарбий Денгиз Флотининг кемалари ва қисмларига Ватан номидан мингта тўпдан ўттиз марта ўқ узиб салют берди...

Ўша Ғалаба салютининг садолари ўн йиллар оша бизгача етиб келди ва уларнинг акс-садоси Москва ҳарбий музика билим юртининг ёш барабанчилари майдонда чалаётган барабанлар овозида эшитилиб турибди. Ғалаба юбилей парадини очиш уларга, Улуғ Ватан уруши қаҳрамонларининг невара ва чевараларига ишониб топширилган.

Барабан садоларидан кейин оркестр овози янграйди. Одамлар завқ-шавқ билан қўл силтаб туришибди: майдондан Ғалаба байроғи олиб ўтилмоқда. Бу ўша Ғалаба байроғи эди... Бу байроқ аччиқ тутунларни ёриб ўтиб, 30 апрель куни соат 21дан 50 минут ўтганда мағлуб рейхстаг узра ҳилпирай бошлаган эди. Ана шу оддий қизил байроқ тарихда Ғалаба байроғи бўлиб қолди.

Уни икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони авиация маршали Н. М. Скоморохов кўтариб бормоқда. Уруш вақтида у қирувчи учувчи бўлган эди. Машҳур учувчи 605 марта жанговар парвоз қилиб, 143 та осмон жангида шахсан ўзи душманнинг 46 самолётини, группа жангларида эса саккизта самолётини уриб туширди. Эндиликда у Ю. А. Гагарин номидаги ҳарбий-ҳаво академиясининг бошлиғи, учувчилар янги авлодларининг тарбиячисидир.

Байроқдор ёнида бораётган кишилар — Совет Иттифоқи Қаҳрамони — Шуҳрат орденининг тўла нишондори Н. И. Кузнецовнинг, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Шуҳрат орденининг тўла нишондори П. А. Литвиненконинг, Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари С. А. Неустроев билан Н. М. Фоменконинг фронтга оид таржимаи ҳоли ҳам худди шунингдек бойдир.

Кўҳна Кремль деворлари ёнида Ғалаба байроғи ҳилпирамоқда. Номи ҳар бир кишига маълум бўлган инсон — М. В. Кантария бу байроқни алоҳида ҳаяжон билан кузатиб турибди.

— Гитлерчилар рейхи пойтахтига ҳужум қилиб бораётган 3-Зарбдор армиянинг ҳарбий кенгаши, — деб эслайди Мелитон Варламович, — рейхстаг узра ўрнатиш учун дивизиялар сонига қараб тўққизта байроқ таъсис этганлигини билар эдик. Бизнинг байроғимиз дастасига бешинчи тартиб номери ўйиб ёзилган эди, аммо биз биринчи бўлиб етиб боришга муваффақ бўлдик...

Михаил Егоров билан Мелитон Кантария ўзларидан кўра байроқни кўпроқ эҳтиёт қилиб, бутун уруш мобайнидаги энг оғир ва энг асосий тепаликни забт этишга киришдилар. Ниҳоят улар рейхстаг гумбази устига чиқиб олдилар. Май шамоли байроқни очиб юборди ва у Берлин узра қирмизи рангда ҳилпирай бошлади. Душман шиддатли ўт очди. Ғалаба байроғи тўғрисида солдат ҳақида гапирилаётгандек етти жойдан ўқ еган деб айтиш мумкин.

Кейинчалик, Москвадаги Ғалаба парадига жўнатиш олдидан унда ёзувлар пайдо бўлди. Бу ёзувлар байроқ 1-Белоруссия фронти 3-Зарбдор армиясининг 79-ўқчи корпусидаги II даража Кутузов орденли 150-Идрицк ўқчи дивизиясига тегишли эканлигидан далолат берарди. Бу — жасорат шажарасидир...

— Ғалаба байроғи парадда қандай зўр завқ-шавқ билан кутиб олинганлиги ёдимда, дейди Мелитон Варламович. Бу байроқни кузови устига жуда катта глобус ўрнатилган автомашинада майдондан олиб ўтишди. Байроқ дастаси урушнинг Ғалаба нуқтаси — «Берлин» деб ёзилган доирачага қадаб қўйилганди.

Байроқдорлар ротаси майдонга кириб келади. Баренц денгизидан Болқонгача душманнинг додини берган барча 10 фронтнинг жанговар байроқлари олдинги сафда олиб ўтилмоқда. Бундан 40 йил муқаддам Қизил майдондаги парад учун энг машҳур ҳарбий қисмлар ва қўшилмаларнинг порох ҳиди анқиб турган 150 байроғи танлаб олинган эди. Бугун ҳам худди шу байроқлар минбарлар ёнидан олиб ўтилмоқда, аммо булар эндиликда ҳарбий шон-шуҳрат ёдгорликлари бўлиб қолган.

Солдат учун жанговар байроқдан кўра азизроқ нарса йўқ. Солдат байроқ остида туриб, Ватанга содиқ бўлиш тўғрисида қасамёд этади ва уни ҳимоя қилади. Совет жангчиларининг ҳозирги авлодлари байроққа тенглашиб, ўзининг фахрли гражданлик ва ватанпарварлик бурчини адо этмоқдалар. Бугун тантанали парадга олиб чиқилган жанговар қисмларнинг байроқлари муносиб қўлларга топширилган эстафетадир.

Минбарда турган кишилар Улуғ Ватан уруши йилларида ўзларини сўнмас шон-шуҳрат билан буркаган одамларни табриклайдилар: майдондан Совет Иттифоқи Қаҳрамонлари колоннаси ўтиб бормоқда. Генераллар ва сержантлар, оддий аскарлар ва маршаллар бир сафда қадам ташлаб бормоқдалар. Ҳозир уларнинг ветеран деган битта унвони бор. Жангчилар ўзларининг жанговар ишини фидокорона ва ҳалол бажардилар. Бу ишни улар эмас — Ватан жасорат деб атади. Уруш йилларида 11600 дан кўпроқ киши Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган эди.

Кўкрагида жанговар хизматлари учун берилган Олтин Юлдуз ёнида Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Юлдузи ярқираб турган кишига синчиклаб назар ташлайлик. Бу — шоирнинг жанг учун, меҳнат учун медаль бир хил металлдан қуйилар деган сатрининг жонли ифодасидир. Ўзиюрар артиллерия установкасининг ҳайдовчиси В. И. Головченко Венгрияни озод қилиш чоғида кўп жойидан яраланганига қарамай, якка ўзи бир неча соат давомида танкларга қарши мудофаада турди. Ғалабадан кейин қадрдон Таманига қайтиб келиб, комбайнни бошқара бошлади. Кейинчалик Василий Иванович янги «Азовский» узумчилик совхозининг директори бўлгач, бурган босган, ажал келтирувчи миналар кўмиб ташланган далани хавф-хатарга қарамай, шудгор қилиб уни сапёрлар кетидан шахсан ўзи бороналади. Энди бу ерда собиқ солдат ифтихори — оппоқ кўркам посёлка қад кўтарди.

Ҳозирги армия ёшлари қадамини том маънода Улуғ Ватан урушининг қаҳрамонлари қадамига мослаштириб бормоқдалар. Тинчлик даврида интернационал бурчини адо этиш вақтида кўрсатган мардлиги ва қаҳрамонлиги учун парад қатнашчиларидан майорлар Р. Аушев, Г. Кучкин, В. Пименов, А. Солуянов Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлишган.

Жангчига ҳар бир мукофот азиз, аммо улар орасида фронтчилар айниқса, қадрлайдиганлари ҳам бор. Солдатлик шавкатининг олий нишони— Шуҳрат ордени шулар жумласига кирар эди. Урушнинг асосий заҳматкаши учун мўлжалланган мукофот олий ҳарбий бошлиқларга топшириладиган «Ғалаба» ордени билан бир кунда таъсис этилганлиги диққатга сазовордир. Чунки —солдат жасорати ва саркарда истеъдоди бир-бири билан чамбарчас боғланган, албатта.

Уруш йилларида бир миллиондан кўпроқ жангчи II—III даража Шуҳрат ордени олди, икки ярим мингга яқин жангчи бу орденнинг тўла кавалери бўлди. Шуҳрат ордени тўла кавалери бўлиш учун учта орден кифоя қилади. Аммо солдат ордени тўла кавалерлари колоннасида майдондан ўтиб бораётганлар орасида В. С. Налдиннинг кўкрагида тўртта тўқ пуштиранг юлдуз порлаб турибди. Жангларда шундай ҳам бўлардики, мукофот абжаги чиқиб кетган фронт йўлларида ўз соҳибини тополмасди. Василий Савельевич билан ҳам шундай бўлган. «Комплект»дан ташқари тўртинчи Шуҳрат орденини урушдан... 37 йил ўтгач олди. Маълум бўлишича, бу орден билан у 44 йилдаёқ мукофотланган экан. «Адашган» мукофотлаш варақасида маълум қилинишича, Сичково қишлоғи остонасидаги жангда сержант Налдин юз метр масофадан туриб 76 миллиметрли тўпи билан фашистларнинг «Фердинанд» танкини ҳамда юзта пиёда аскарини қириб ташлаган.

Жангларда энг кўп намуна кўрсатган жангчилардан тузилган барча 10 фронт ва Ҳарбий-Денгиз Флотининг йиғма полклари ўша тарихий парадда қатнашган эдилар. Бу парад 1945 йилнинг 24 июнида Москвада бўлиб ўтган эди.

— Мен алоҳида батальон составида эдим, — дейди ўзининг таассуротлари билан ўртоқлашиб, истеъфодаги сержант, Москвадаги «Пролетарский труд» заводининг слесари Леонид Иванович Казаков.— 200 нафар бўйчан, жасур солдат ҳақиқатан ҳам алоҳида вазифани — Мавзолей пойига гитлерчилардан ўлжа қилиб олинган байроқларни улоқтириш вазифасини бажариш учун танлаб олинганди. Фашист маразларининг ифлос буюмидан қўлимиз ҳаром бўлмасин деб, бизларга бу иш учун чарм қўлқоп беришди. Ўргимчаксимон свастика белгиси туширилган байроқларни майдонга судраб келдик. Газетачилардан кимдир бу байроқларни «бамисоли супургидек» олиб ўтишди, деб ёзган эди. Уларни мавзолейгача олиб келиб, барабанларнинг садолари остида махсус қурилган тахта супага улоқтирдик. Биринчи бўлиб Гитлернинг шахсий байроғи улоқтирилди. Бу байроқ билан у 41-йилнинг кузида Москва Кремлида ўз қўшинларининг парадини қабул қилмоқчи эди. Ҳақиқатан ҳам ўшанда парад бўлганди. Лекин бизнинг совет парадимиз, Октябрнинг 24 йиллиги шарафига ўтказилган парад бўлган эди. Мен ўша парадда қатнашиб, жанговар дўстларим билан бирга Қизил майдондан тўппа-тўғри фронтга жўнаб кетган эдим. Фронт эса унча узоқ эмасди. Берлингача анча масофа бор эди, ҳеч қиси йўқ, унга ҳам етиб бордик...

45-йилги парадда совет жангчилари билан бирга польшалик қуролдош қардошларимиз ҳам қатнашган эдилар. Улар совет пойтахтининг бош майдонидан Польша армиясининг байроқларини кўтариб ўтишганди. «— Бугун Қизил майдонда янгиланган Польшанинг шон-шуҳрати билан чулғанган бу байроқларнинг иштирок этиши, деб ёзган эди совет газеталари, — бундан буён Совет Иттифоқи ва Демократик Польша халқларини бирлаштириб турган қудратли ва бузилмас дўстликнинг гўзал рамзидир».

Бундан 40 йил илгари бўлгани каби яна Кремль деворлари бўйлаб бошқа ветеранлар қатори Польша қўшинининг ветерани, ҳозир генерал, мамлакат мудофааси жамиятининг раиси Зигмунт Хушча ўтиб бормоқда. 45-йилда ёш офицер кўп жангларда қатнашган Польшанинг 20 жанговар байроқларидан бирини кўтариб ўтган эди. Ўшандан сал илгарироқ, 1943 йил 12 октябрда у ўз ватандошлари билан биргаликда совет жангчилари билан елкама-елка туриб, Белоруссиянинг Ленино шаҳрида дастлабки жангга кирган эди. Шундан кейин Смоленск, Варшава, Берлинга жанг қилиб бордилар.

— Жанговар ҳамдўстлигимиз қай тариқа туғилиб, камол топганини сира унутмайман, деди у. — Дастлабки жангда мен совет батареяси командирининг кузатув пунктида тургандим. Командир «Эркин ва мустақил Польша учун ўт оч!» деб буйруқ берган эди. Интернационал қардошлик руҳи билан суғорилган бу сўзларни эшитганимизда биз, поляк жангчилари ўзимизни қандай ҳис этганлигимизни сўз билан ифодалаш қийин! Ғалаба парадида Чехословакия Қуролли Кучларининг ветеранлари ҳам қатнашдилар. Биринчи Чехословакия армия корпусининг шонли таржимаи ҳоли Харьков ёнидаги Соколово қишлоғидаги жангдан бошланган эди. Шу ердаги жангда Я. Махач жанговар сабоқ олди. Ўша пайтда у солдат эди. Ҳозир у генерал.

— Фашизмга қарши умумий жангда мустаҳкамланган жанговар қардошлигимиз анъаналари Варшава Шартномасига асос қилиб олинган. Унинг амал қилиш муддати яқинда узайтирилди, — дейди ветеран. — Мудофаа иттифоқимизнинг мақсади инсонпарвар ва олижанобдир: у ҳеч кимга хавф-хатар солмайди, тўла-тўкис тинчликни ҳимоя қилишга бағишланган. Тарих бизни ҳушёр бўлишга ўргатди. Халқаро хавфсизликка таҳдид кун тартибида турар экан, Варшава Шартномаси аъзолари бўлган мамлакатлар бундан буён ҳам ўзларини ҳар қандай ҳамлалардан асраш учун барча зарур ишларни қилаверадилар. Бу ҳақда ҳаммамизнинг муштарак фикримизни ифодалаб, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев кеча Кремлда бўлиб ўтган тантанали йиғилишда қилган докладида қатъий ва очиқ-ойдин гапирди.

Улуғ Ватан урушининг умумхалқ характерини партизанлар ҳаракатининг оммавий миқёслари ғоят ёрқин ифодалаб берди. Унинг иштирокчиларини халқ қасоскорлари деб жуда ифодали ва аниқ қилиб айтишарди. Гитлерчилар қўмондонлиги фронтдаги ҳар ўн солдатидан бирини партизанларга қарши курашга сафарбар этишга мажбур бўлди. Лекин бу ёрдам бермади: совет замини бўйсунмас замин бўлиб қолаверди. Бир миллиондан зиёд ватанпарвар партизанлар қўшилмаларида жанг қилди, салкам 2 миллион киши яширин ҳаракатда иш олиб борди.

Мана энди улар майдонда ғолиб жангчиларнинг умумий сафида — фронт орқасидаги фронт жангчилари ўтиб бормоқда.

Партизанлар жонажон диёрларида ёки уйларидан олисда — қаерда жанг қилишмасин, ҳар бир қарич ер — уларнинг Ватани эканлигини, ўзларининг умумий Совет Ватанини ҳимоя қилаётганликларини билишарди.

— Октябрнинг асосий зафарларидан бири бўлган ленинча миллий сиёсат ўша йиллардаги қаттиқ синовлардан шараф билан ўтди, — дейди партизанлар бригадасининг собиқ командири, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, Латвия Фанлар академиясининг бош илмий секретари В. П. Самсонс. — КПСС Марказий Комитетида яқинда бўлган учрашувда ҳаққоний равишда кўрсатиб ўтилганидек, ветеранларнинг гражданлик бурчи ўзининг анъаналарини ёшларга етказишдан, ёшларда синфий онгни, совет ватанпарварлиги ва социалистик интернационализмни тарбиялашдан иборат.

Халқ қасоскорларининг ўзига хос тактикаси бўларди. Шунга кўра, улар байроқларини баралла кўтариб, жангга киришмасди. Душманни ғафлатда қолдириш — уларнинг шиори эди. Аммо тантанали дамларда «Байроқ остида, олға!» командаси ҳам янграб турарди. Мана бугун ҳам Қизил майдондан ўтиб бораётган собиқ партизанлар чеҳрасида қизил байроқлар нури жилоланиб турибди. Уларнинг боши узра икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони А. Ф. Федоров қўмондонлик қилган афсонавий партизанлар қўшилмасининг қирмизи ялови ҳилпираб турибди. Бу байроқ парадда душманга сичқоннинг инини минг танга қилган халқ қасоскорлари барча отрядларининг жанговар байроқлари сифатида ҳилпирамоқда.

— Қўрқув фашист босқинчиларининг доимий йўлдоши эди, — деб ҳикоя қилади биринчи Бобруйск бригадасининг собиқ командири Совет Иттифоқи Қаҳрамони В. И. Ливенцев. — Озод этилган Минск қандай манзарада кўз олдимизда гавдаланганлигини асло унутмайман. Биз шаҳарга Қизил Армиянинг олдинги қисмлари билан бирга кириб келгандик. Немислар яшаган барча уйлар тиканли симлар билан ўраб ташланганди. Босқинчиларнинг бу маҳсулотга иштаҳаси шундай зўр эдики, эшелонлар уни Германиядан ташиб улгурмасди. Шундай ҳоллар ҳам бўларди: фашистлар ўз ғанимлари ва қурбонларини тиканли симлар билан ўралган жойга ҳайдаб келтириб, айни пайтда қасосдан яширениш учун шу ерда жон сақламоқчи бўлишарди. Бундан ҳеч нима чиқмади! Фюрер ўзининг кўпгина гумашталарига Белоруссиянинг 30 гектардан ерини умрбод фойдаланиш учун улашиб бераман, деб ваъда қилганди. Уларга атиги 3 метр жой кифоя қилди, холос...

Тинч меҳнат кишилари, меҳр-оқибатли меҳнат кишилари майдондан ўтиб бормоқда. Ўша пайтда улар амалга оширган ишлардан немис босқинчилари ваҳимага тушиб, оёғи куйган товуқдек зир югурарди. Уруш йилларида партизанлар 21 мингдан зиёд поездни ағдариб юбордилар. 12 минг кўприкни портлатиб, ёндирдилар, минг-минглаб фашистларни ер тишлатдилар ва асир қилиб олдилар.

Фронтчилар ва мамлакат ичкариси меҳнатчиларининг жасорати ҳарбий йилномага тенг бўлиб кирди. Шу боисдан Қизил майдондаги парад колонналарида ҳам улар бугун умумий сафда ўтмоқдалар. Кўкракларига қизил бант қадаб ва ўзларининг жанговар туғи, ВКП(б) Марказий Комитети ва Мудофаа Давлат Комитетининг кўчма Қизил байроғини Сормово заводи ишчилари олиб ўтишмоқда. Байроқ корхонага умрбод берилган эди. Уруш йилларида бу завод бошқа минг-минглаб корхоналар каби Совет Армиясининг жанговар аслаҳахонасига айланган эди.

Волгоград трактор заводининг собиқ директори Социалистик Меҳнат Қаҳрамони В. А. Семенов билан уруш йиллари Марказий Комитетнинг Ленинград Киров заводида парторг бўлган М. Д. Козин бир қаторда қадам ташлаб боришмоқда. Уларнинг тақдири бир-бирига ўхшаш. Урушгача ҳар иккови трактор ишлаб чиқариш билан шуғулланарди, уруш йиллари эса танк ишлаб чиқара бошлашди. Ҳар иккови учун жонажон завод фронтга айланди. Сталинград заводи Волга мустаҳкам қалъаси ҳимоячиларининг қўрғони бўлиб қолди. Киров заводи фронтнинг олдинги чизиғидан тўрт километр масофа билан ажралиб турарди.

— Энди биз тинч рўйи заминда ишлайдиган машиналар ясамоқдамиз, — дейди Михаил Дмитриевич. — Партия XXVII съезди очиладиган кунгача пландан ташқари янги модификациядаги элликта «Кировец» тракторини ишлаб чиқаришни мўлжаллаб қўйдик.

— Биз қабул қилган мажбурият ҳам салмоқли, — суҳбатга аралашади Валентин Александрович. — Партия анжумани иш бошлайдиган кунгача Волгоград трактор заводи конвейеридан янги моделдаги кучли машиналарнинг дастлабки саноат туркуми ишлаб чиқарила бошлайди. Бу машиналарни ҳаммадан кўра кўпроқ Дарья Матвеевна Гармаш яхши баҳолайди, деб ўйлайман.

Афсонавий тракторчи, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, ҳозир «Сельхозтехника» Рибновск бўлимини бошқараётган бу аёл ҳам мамлакат ичкариси меҳнатчилари колоннаси билан бир сафда бормоқда. Уруш йилларида хотин-қиз трактор бригадалари Бутуниттифоқ мусобақасининг доимий ғолиби — ёш ватанпарварларнинг довруғи бутун мамлакатга таралган эди. У дугоналари билан бирга нормасини икки-уч ҳисса бажарарди. Фронтга ғалла бамисоли қурол-яроғ каби ниҳоятда зарурлигини биларди у.

Мамлакат ичкариси меҳнаткашларининг колоннасига ҳаяжонланмай нигоҳ ташлаб бўлмайди. Буни бирданбир «Парад расчети» деса бўлади. Унинг аксариятини аёллар ташкил қилади. Улар нозик-ниҳол елкаларига унча-мунча эркак ҳам чидаш бермайдиган юкни олиб уруш йилларида мислсиз қатъият ва мардлик кўрсатдилар.

— КПСС Марказий Комитетининг апрель Пленумида иш ва сўз бирлиги, ўзига ва ўртоқларига нисбатан талабчанлик, ташаббускорлик, дадиллик, ўз зиммасига масъулият олишга шай туриш юзасидан партия ўртага қўйган шу куннинг асосий шиорларини бутун қалбимиз билан маъқуллаймиз, — дейди Дарья Матвеевна. — Солдатларимиз фронтда айни шундай жанг қилган эди. Мамлакат ичкариси ҳам айни шундай меҳнат қилган эди. Ўша суронли йилларда биз ҳар гал «юқоридан» йўл-йўриқ кутиб, қийинчиликлар олдида саросимага тушиб сўзда ундай қиламиз, деб, амалда бошқача иш тутганимизда сира зафар қозона олмаган бўлур эдик. У вақтда уруш йиллари эди-да, дейишлари мумкин. Лекин ҳозир ҳам жанг кетяпти, яхшироқ яшайлик, деб жанг қиляпмиз.

Ушбу парад қанчадан-қанча ажойиб тақдирли кишиларни тўплади! Фашистларнинг 62 самолётини уриб туширган уч марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони Иван Кожедуб ҳозир авиация маршали унвони билан табриклаётганларнинг қутловини қабул қилмоқда. Жангларнинг култепасидан 150 ярадор жангчини олиб чиққан фронтчи ҳамшира Екатерина Демина кўпгина жанговар орден ва медаллар билан тақдирланган. У ҳамшираларга бериладиган Флоренс Найтингейл медалига ҳам сазовор бўлди. 15 ёшли ўсмирлигида мартенда турган Николай Анишченков ҳозир Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, завод ҳунар-техника билим юртида ишчи ўринбосарларига мураббийлик қилмоқда... Улуғ Ватан урушининг барча қаҳрамонларини номма-ном айтиб чиққимиз келади, афсуски, бунинг иложи йўқ. Ғалабанинг 40 йиллигини кутиб олган жангчи ветеранлар олти ярим миллиондан кўпроқдир. Мамлакат ичкариси меҳнатчилари ҳам миллион-миллиондир. Ҳозир Қизил майдон уларни қарсаклар билан табрикламоқда.

Тарихий парадни ниҳоясига етказган терма полк марши бамисоли кинохроника кадрларидек гавдаланади. Бугунги жангчилар Улуғ Ватан уруши солдатлари формасини кийиб олишган. Улар каскаларда юк анжомларини кўтариб олишган, қўлларида ҳамиша шай турган ППШ автомати. Уларга оталарининг шинели ярашиб турибди: улар Октябрь ғалабаларини, тинчлик ва озодликни ҳушёрлик билан қўриқлаб турибдилар. Уларнинг чеҳраси Ватанни ҳимоя қилган, Европани озод этган солдатларники каби, ўзи ҳалос этган немис қизалоғини бронза бағрига авайлаб босганича Трептов паркидаги ёдгорликда бир умр қотиб турган жангчиники каби мардона, ёш. Улар қаришга улгурмаёқ, кўплари ҳаётдан кўз юмди. Уларнинг кўплари шу таҳлидда фарзандлари ва набиралари сиймосида уйга қайтиб келишди.

Ветеранларнинг кўзлари нам, ахир бу шундай байрамда. Қувончли ва қайғули байрам. Бу байрам мардлик ва шу ердан яқин жойда Номаълум солдат қабрида ёниб турган олов сингари ўчмас хотира байрами. Ғалаба байрами куни. Кўзларда ёш билан кутилган байрам.

Фронтчилар ҳарбий шон-шуҳратининг ворислари — СССР Қуролли Кучлари академияларининг намояндалари ўтиб бормоқда. Совет ҳарбий тафаккурининг марказларидан бири, командир кадрларнинг энг кекса масканн — М. В. Фрунзе номли ҳарбий академиянинг тингловчилари марш билан ўтиб бормоқда. Улуғ Ватан уруши саркардаларининг шонли авлоди Г. К Жуков, К. К. Рокоссовский, И. С. Конев, И. Х. Баграмян, Л. А. Говоров сингариларнинг номи Ғалаба йилномасига олтин ҳарфлар билан битилган... Академиянинг интернационал хизматлари чет элларнинг тўққизта ордени билан тақдирланган: кўпгина қардош мамлакатлар армияларининг офицерлари бу ерда ҳарбий тайёргарликдан ўтишади.

Мавзолей олдида қизил комиссарларнинг авлодлари, В. И. Ленин номли ҳарбий сиёсий академиянинг тарбияланувчилари турибди. Бундан 65 йил муқаддам академиянинг биринчи битируви бўлган эди. Шундан буён академия армия ва флотни матонатли сиёсий жангчилар билан мунтазам тўлдириб турибди.

«Коммунистлар олға!» Комиссарларнинг бу даъвати душманнинг ўқлари дўлдек ёғилаётган дамларда, жангнинг энг оғир дақиқаларида янграрди. Комиссарлар шахсий намуналари билан жангчиларни ҳужумга бошлардилар. Бу кишиларнинг партиявий бурчи, моҳияти ва бирдан-бир имтиёзи, уларнинг истеъдоди ва хизмат мажбурияти ҳамиша олдинда бўлишдан иборат эди.

Ф. Э. Дзержинский номли ҳарбий академия, Совет Иттифоқи Маршали Р. Я. Малиновский номли бронетанк қўшинлари ҳарбий академияси, В. В. Куйбишев номли ҳарбий инженерлик академияси, Совет Иттифоқи Маршали С. К. Тимошенко номли химиявий мудофаа ҳарбий академиясининг вакиллари парад сафида ўтиб бормоқда. Авиаторларнинг марши остида Ю. А. Гагарин номли ҳарбий ҳаво академиясининг, профессор Н. Е. Жуковский номли ҳарбий ҳаво-инженерлик академиясининг тингловчилари одим ташлаб бормоқда.

Оқ зангори байроқ баҳор шабадасида ҳилпираб турибди. Флотнинг бўлажак офицерлари — М. В. Фрунзе номли Ленинград Олий ҳарбий денгиз билим юртининг курсантлари ўтиб бормоқда. Шавкатли қанотли пиёда-десантчи парашютчилар сафи ўзига хос жасурлик ва чаққонликдан далолат бериб турибди. Моссовет номли СССР давлат хавфсизлиги комитетининг Москва олий чегарачилар командирлик билим юрти, денгиз пиёдалари, Ф. Э. Дзержинский номли ички қўшин дивизия жангчилари улардан кейин ўтади.

Минбардагилар майдонда пайдо бўлган армия ва флотнинг ёш вакиллари —Москва, Калинин ва Ленинград ҳарбий билим юртларининг талабалари бўлган суворовчилар ва нахимовчиларни илиқ табассум билан кутиб оладилар. Мамлакат даҳшатли 43-йилда ҳалок бўлган жангчиларнинг оталари изидан бориб, Ватан мудофаачилари касбини танлашга аҳд қилган минг-минглаб болаларни ўз васелигига олган эди. Кремль курсантлари — РСФСР Олий Совети номли Москва олий умумқўшин командирлари билим юртининг талабалари тантанали маршни ниҳоясига етказадилар. Улар ҳаммадан кўра кўп— 112 марта Қизил майдондаги парадларда иштирок этишган. Улар атиги бир марта 1941 йил 7 ноябрда қатнаша олмаган эдилар. Ўшанда ҳам Москва остоналарида аёвсиз жанг олиб бораётганликлари туфайли узрли сабаб билан қатнашмаган эдилар. Параднинг энг навқирон иштирокчилари Мавзолей томон интиладилар. Суворовчи ва нахимовчилар минбарга чопиб чиқиб партия ва давлат раҳбарларига, жангчиларга, байрам меҳмонларига гуллар тақдим этадилар.

Моторлар гулдираши билан яна тарих кириб келади. Афсонавий «ўттиз тўрт» танклари — иккинчи жаҳон урушидаги энг яхши танклар, тезюрар ва осон маневр қилувчи САУ-100 машиналари кириб келади. Олимлар истеъдоди, ишчиларнинг маҳорати билан яратилган бу даҳшатли жанговар машиналар, майдондан ўтиб бораётган мана шу машиналар Прохоровкадаги танк жангида душманни тор-мор келтирди, Европани озод қилишда ёрдамлашиб, Берлинни штурм қилди. Олдиндаги очиқ машинада мана шу қудратли пўлат оқимига бошчилик қилганлардан бири— икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, армия генерали Д. Д. Лелюшенко ўтиб бормоқда.

Парад Совет Армияси қаҳрамонона анъаналари давомийлигининг кўпдан-кўп ҳаяжонли намуналарини кўрсатди. Мана шулардан бири: ветеран машиналарни майдонга ёш танкчилар олиб чиқишди. Олдинда фронтчининг ўғли, жанговар ва сиёсий тайёргарлик аълочиси, оддий солдат Виктор Дюкарев бормоқда. Унинг тўртта оға-инилари ҳам ҳарбий бурчини худди шундай муносиб тарзда адо этмоқда. Улуғ Ватан уруши жангчисининг оиласи амалда барча қўшин турларида хизмат қилмоқда. Ватанни ҳимоя қилиш қўшни танклар ҳайдовчиларининг ҳам оилавий анъанасидир. Николай Жиров фронтчи ўғли, Сергей Садофьев эса фронтчининг набираси.

Минбарларда жонланиш юз берди — гвардиячи реактив минометлар олиб кирилади. Окопларда унга қўшиқдаги «Катюша» номи берилганди. Унинг кетидан стволли артиллерия, зенит тўплари ўтади. Душман Совет Армияси ўтининг ўсиб бораётган кучини синаб кўрган эди. Москва остоналаридаги жангда ҳар километр фронтга 40 артиллерия стволи, Берлин яқинидаги жангларда 300 таси тўғри келди.

Мамлакатимиз урушдан тинчлик ҳақидаги фикр-ўй билан, инсоният эндигина бошидан кечирган фожиа такрорланишига йўл қўймаймиз, деган қатъий ирода билан чиқди. Аммо океан нарёгидаги сиёсатдонлар бошқа ташвишда эди. Ғолибона 45 йил ҳали тамом бўлмаган эди. Ғалаба нашидасини сураётган Европа қизил юлдузли чанг босган пилоткасида уйига қайтаётган ҳалоскор солдатларга гуллар тақдим этди. Эльбада учрашган Совет ва Америка жангчилари ҳали бир-бирларининг қўли тафтини эслашарди. Ана шу пайтда АҚШ штаблари бошлиқлари комитетидаги генераллар Хиросимадаги радиоактив қўзиқоринидан маст бўлиб «СССР да стратегик атом бомбардимони учун энг муҳим бўлган нишонлар рўйхати»ни ўэ олдиларига суриб қўйган эдилар. Рўйхат каттагина эди. Москва, Ленинград, Горький, Свердловск, Саратов, Боку, Тошкент — умуман 20 та совет шаҳрини нишонга олишган эди. Порох тутуни жаҳон узра тарқалмай туриб, янги урушни — ядро урушини бошлашга тайёргарлик кўрган эдилар.

— Қўшма Штатларнинг ташқи сиёсий йўлини белгилаб берувчи сиёсатдонлар мамлакатларимиз ўртасидаги ҳамкорликнинг олижаноб руҳини ажаблантирарли равишда тез эсдан чиқариб юборганликларини афсус билан тан олишга тўғри келади, — дейди Эльбадаги учрашув ветерани, истеъфодаги генерал-майор А. К. Горлинский. — Совет Иттифоқи сўнгги йилларнинг ўзидагина қуролланиш пойгасини жиловлаш, халқаро хавфсизликни мустаҳкамлаш юзасидан 130 дан ортиқ конкрет таклиф киритди. Океан нарёғидан ҳам 130 дан зиёд «йўқ!» деган қатъий жавоб олинди. Шунга қарамай, совет кишилари табиатан оптимистлардир. Биз ақл-идрокка, эзгу хоҳиш-иродага ишонамиз ва унинг ғалаба қилишига умид қиламиз. Қирқ йилдан кейин яна Эльбада қўл олишган америкалик жанговар дўстларим билан учрашувда улар ҳам айни шу фикрда эканликларига ишонч ҳосил қилганимдан хурсандман.

АҚШ армиясининг собиқ лейтенанти К. Жерми Торгаудаги учрашувни ўз ҳаётининг энг ёрқин воқеаси деб ҳисоблайди. У бугун Қизил майдонда америкалик ветеранлар группаси билан ўтиб бормоқда.

— Орадан қанча йиллар ўтиб кетган бўлмасин, — дейди К. Жерми, — биз Совет ва Америка жангчиларининг жанговар дўстлиги руҳини унутишга ҳаққимиз йўқ.

Парад эса давом этади. М. И. Калинин номли мотоўқчи Тамань дивизияси кириб келади. Бу дивизия 41-йил сентябрида биринчилардан бўлиб гвардиячи номига сазовор бўлганди. Ҳаво десанти қўшинларининг жанговар машиналари кириб келмоқда. Совет гвардиясининг тантанали маршини Ю. В. Андропов номли кантимерчи танк дивизияси давом эттиради. Майдонга артиллерия, осмон ҳужумидан мудофаа қўшинлари кириб келади. Оғир машиналарнинг шовқини узоқ-узоқларга таралади. Шатакчи машиналар тактик ва оператив тактик ракеталарни тортиб келади...

— Ракета қуроли уруш ҳақидаги, унинг миқёси ҳақидаги тасаввурларни тубдан ўзгартириб юборди, омон қолиш тушунчасини бутунлай йўққа чиқарди,— дейди икки марта Совет Иттифоқи Қаҳрамони, СССР космонавт учувчиси авиация генерал-лейтенанти Г. Т. Береговой. — Мен фронтчиман, уруш йилларида мажақланган, тилка-пора бўлган, тутундан бурқсиган ерни самолётдан кўрганман. Америка президентининг «самовий урушлар» ҳақидаги телбанома режалари амалга ошадиган бўлса, ер юзининг аҳволи нима кечишини ўйлаш даҳшатлидир. Космосда туриб барчамизнинг умумий маконимиз бўлган ер ҳақида чуқур ўйга толасан киши. Бизнинг ҳаммамиз замин фарзандимиз, демак, ҳаммамиз бир заминда яшовчи кишилармиз. Бизнинг космосда ҳам ўз Эльбамиз бўлган эди — «Союз» ва «Апполон» кемаларида биргаликда парвоз қилган эдик. Совет ва Америка космонавтлари космосда туриб қўл қисишганини баъзи кимсалар кўпроқ эслаб туришса яхши бўларди. Бизнинг мамлакатларимиз ҳамкорлик қилишлари мумкин-ку, ахир. Мухолифликдан кўра ҳамкорлик қилиш яхши-ку, ахир...

Минг трубали ҳарбий музикали оркестри тантанали янграйди. Қизил майдондаги яна бир парад тарихга кириб қолади. Бу ўзига хос парад: уруш алангасидан ўтган Ғалаба байроғи шу байрамни нурафшон қилди. Мана шу байроққа садоқатимиз ҳақида қасамёд қиларканмиз, биз тинч меҳнат жанглари майдонида эришиладиган бошқа ғалабаларни орзу қиламиз. Урушлар, қурол-яроғлар бўлмайдиган ҳаётни, истиқболни, тинчликни орзу қиламиз.

Қизил майдондан репортажни ТАСС мухбирлари А. БЕЛИКОВ, Л. БЕРНАСКОНИ, В. ЖАЛАГОНИЯ, О. МОСКОВСКИЙ, В. ОЛЕЙНИЧЕНКО, Н. СЕВРУК олиб бордилар.

«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» КОНКУРСИГА

Ҳаким НАЗИР,
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси

СИНОВ КУНЛАРИДА...

Воқеий ҳикоя

Хордиқ куни эди. Улар балконда чой ичиб ўтиришарди. Ҳикмат қўққисдан:

— Буважон, — дея Шодмон бувага юзланди, — уруш пайти сиз нима иш қилгансиз?

— Муаллимлик, умр бўйи мактабда ишлаган бобонг, ўғлим.

— Ундоқ бўлса, ўқувчилар уруш даврида нима иш қилганини биларсиз, а?

— Бўлмасам-чи! — деди Шодмон бува ажабланиб. — Нечук бунча қизиқиб қолдинг, чироғим?

Ҳикмат айтдики, уруш даври пионерлари фаолиятига бағишлаб, мактабда деворий газета чиқаришмоқчи экан, шу боис редколлегия аъзолари, жумладан, у ҳам материал тўплашга киришибди.

— Бува, сиз кўрган-билганларингизни бир бошдан айтаверинг, мен эса ёзиб олавераман!

Шодмон бува ўйланиб қолди.

— Кўпи хотирамдан кўтарилган-да, ўғлим, — деди у, кейин ўрнидан туриб, ичкари уйга йўналди. Китоб жавонидан ранги ўчиб, сарғайиб кетган папкаларни авайлаб олди, уларнинг чангини артиб, назардан ўтказди. Сариқ жилдли қалин дафтарни топти-ю, чиройи очилди. — Мана шу керак эди-да!

У папкаларни жой-жойига қўйди, бу орада Ҳикмат апил-тапил дафтарни варақлай бошлади. Сарғайган саҳифалар хушхат, майда, живир-живир эскича ёзув билан тўлғазилган эди.

— Нима ёзилган бунга, бува? — сўради у дафтарни узата туриб.

— Қирқ йиллик эсдаликларим.

У айрим саҳифаларни диққат билан кўздан кечирар, бароқ қошлари керилиб, кўзлари катта-катта очилар, лаблари пичирлар эди: «Кичик энағалар», «Жанговар ёрдамчилар», «Ўлимдан сақлаб қолиш»...

Иборалар Ҳикматга сирли туюлди, шу боис диққати ошди:

— Овоз чиқариб ўқинг, буважон.

— Қайси бирини ўқийман, чироғим? — У варақлаб ўтирган дафтарни ёпти. — Ёдимга тушди бари... Бизнинг эски маҳаллада Саври деган бир аёл яшарди. Чаққон, қўли гул, чеварликда ягона. Ўзи саховатли, ширинсухан эди. Қизларга тайёрланадиган сепнинг сараси унинг қўлидан чиқарди. Ҳа, у тайёрлаган сўзана, дорпечлар келинларнинг уйини яшнатиб юборар, у тиккан қийиқча, дўппилар мана-ман деган куёвларнинг кўзини ўйнатарди, Саври чевар паранжи ташлаб, курсда савод чиқарганидан кейин тикувчилик артелига кирган эди. Эри Зокиржон чапдаст дурадгор-уста бўлиб танилган, хизматдан бўш вақтларида қўни-қўшниларнинг ҳожатини чиқарарди. Уруш бошланди-ю, бу оила бошига ҳам ташвиш тушди. Зокиржон урушнинг бошидаёқ хизматга чақирилди. Оила оғирлиги эндигина мактабни битирган ўғли Шокиржонга тушди. У қарасаки, ўз тенгқурлари ҳам бирин-кетин урушга жўнашяпти. Дўстларининг изидан боргиси келди. Аммо онасини кўзи қиймай турди. Ҳар сафар фронтга жўнаган тенгқурларининг ота-оналарини кўрганда эса худди улар: «Сен бормайсанми?» дейишаётгандай, шумшук сезарди ўзини. Хуллас, кўп ўтмай Шокиржон ҳам фронтга кетди. Онаизори тишини тишига қўйиб, икки азамат суянчиғи фироқига аранг дош бериб юрди. У ўзини иш билангина юпатарди.

Артель энди фақат фронт буюртмасини адо этиб, аскарларга иссиқ қалпоқ, пуфайка, қўлқоп етказиб бера бошлаганди. Саври бошлиқ бўлгани учун баъзан кечгача ишхонада қолиб кетарди. Артель икки сменага кўчмоқчи. Ишчи кучи етишмасди. Маҳалладаги меҳнатга яроқли аёлларни артелга бошлаб бориш ҳам унинг зиммасига тушганди. Қўшнилар уни ҳурмат қилишар, сўзини икки қилишмасди. Эри билан ўғли урушга кетган кунлардаёқ, Савринииг икки ёшли боласини қишлоқдаги онаси олиб кетганди. Кампир бетобланиб, неварасини қайтариб юборибди. У онасидан хабар олди, гўдаги билан овора бўлиб уч—тўрт кун ишга боролмади. Кейин ноилож гўдагини елкасига ортмоқлаб ишга кетаётган эди, ён қўшниси Баҳри опанинг раҳми келди чоғи:

— Вой, эгачи, болангизни менга қолдиринг, ўртоқлари билан ўйнаб юраверади, — деб болани олиб қолди.

Баҳри опа кўп болали, тўнғичи — Зумрад олтинчи синфда ўқийди. Бир куни Баҳри опа унга:

— Қизим, — деди, — кўриб турибсан, қўшни аёллар бирин-кетин артелга ишга киришяпти — фронтга ёрдам бермасак бўлмайди. Мен ҳам кўпчиликдан четда қолсам юзим шувит бўлади. Сен шунга нима дейсан?

— Нима дердим, сиз ҳам ишга кира қолинг, — деди Зумрад.

— Болаларга ким энагалик қилади?

— Мен.

— Ахир сенинг кўп вақтинг мактабда ўтади-ку?

Зумрад уйида бўлиб ўтган бу гапни келиб менга айтди. Бу ўқувчимнинг оёқ-қўли илдам, тили бурро эди. Шунинг учун мен уни синфбошиликка тайинлаб, ўзимга ёрдамчи қилиб олган эдим. Синфда тартиб, озодаликни сақлаш, қолоқларни оталиққа олиш, деворий газета чиқариш каби ишларни ўрнига қўйиб бажарар эди. Уйдаги аҳволни ҳисобга олиб, биз уни мактабдаги жамоатчилик ишларидан озод қилдик. Унинг ўқиш вақтини иккинчи сменага кўчирдик. У укаларини зерикишга қўймас эди. Буни кўрган қўшни кенжатойлар ҳам унга ёпишиб олишди. Энди Баҳри хола, Саври чевар, шунингдек, бошқа қўшнилар ҳам фарзандларига «энага» топилганидан хурсанд, бамайлихотир ишга отланишадиган бўлишди.

Ҳа, ўша оғир кунларда пионер қиз оналарнинг жонига аро кирди. Кейин эса Зумраднинг издошлари кун сайин кўпайиб борди. Жангчиларнинг оилаларини оталиққа олган ҳам, чол-кампирларнинг ҳолидан хабардор ҳам, эшикма-эшик юриб, қайси оила нимага муҳтож эканлигини аниқлаган ва унга кўмак берган ҳам ана шу Зумрадга ўхшаган шоввозлар эди.

— Темурчиларга ўхшаб-а? — деди Ҳикмат.

— Ҳа, балли. Ўша шоввозлар қулоқларини динг қилиб, радиокарнайлардан Информбюро ахборотини тинглашар, буни уйма-уй ёйишар, яхши хабар тарқатиб катталарнинг руҳини кўтаришса, бошлари осмонга етар эди. Шунақа, чироғим, улар катталардан қолишмас эди...

Бобосининг ҳикоясини жон-қулоғи билан тинглаб ўтирган Ҳикмат:

— Бува, улар тағин қандай ишлар қилишган? — дея савол берди.

— Тағинми, жуда кўп юмушларни бажаришган. Мактабда штаб тузилган бўлиб, пионерларнинг қилаётган ишлари ҳақида бу ерга маълумотлар келиб турарди. Улар экин экишдан ҳосилни йиғиб олишгача, томларни сувашдан ўтин ёришгача... барча ишларни бажаришарди. Эсимда, душман Москва остонасидан тум-тарақай қилиб қувилганда бизнинг мактабда ҳам митинг бўлди. Район комсомол комитетининг вакили пионерларга қарата: — Сизлар катталарнинг чинакам жанговар кўмакчиларисиз. Қизил Армиямизнинг дастлабки муваффақиятли ҳаракатида фронт орқасида матонат билан меҳнат қилаётганларнинг ҳиссаси салмоқли. Ана шулар сафида сиз — ёш ватанпарварларнинг ҳам борлигингиз билан фахрланамиз. Бу улуғ ишга янада улкан улуш қўшишга тайёр бўлингиз!

— Доим тайёрмиз! — дейишди пионерлар, уларнинг бу жавоби ёвуз душманни тор-мор этаётган жангчилардан жонимизни ҳам аямаймиз, деган онт каби жаранглади.

МАТОНАТ

Фарғонада табиий офат оқибатлари тугатилмоқда

Бундан бир неча кун муқаддам Фарғона областининг Қўқон группа районларида кучли табиий офат рўй берганлиги кўпчиликка маълум. 2 май куни кечга яқин кучли шамол бошланди. Аста-секин ёға бошлаган ёмғир бирдан жалага, кейин дўлга айланди. Жала ва дўл, айниқса, Бағдод, Бувайда, Ўзбекистон, Ленинград, Риштон районларида кучли бўлди.

Чигит экишни ниҳоясига етказиб, катта майдонларда яшнаб турган ғўза ниҳолларини парваришлашга киришган пахтакорлар олдида янги қийинчиликлар пайдо бўлди. Табиий офатнинг кучи шу даражага етдики, юқорида номлари тилга олинган районлардаги колхоз ва совхозларнинг минглаб гектар майдонига қайтадан чигит экишга мажбур бўлинди.

Область партия, совет ташкилотларининг оператив равишда кўрган амалий чора-тадбирлари туфайли табиий офат оқибатлари зудлик билан бартараф этила бошланди. Ўн минглаб қишлоқ меҳнаткашлари жала ва дўлдан шикастланган майдонлардаги ғўзаларни тиклаш, қайта чигит экишдек долзарб ишларга сафарбар этилди. Бу муҳим ишларнинг тепасида мутахассислар, кўпни кўрган тажрибали деҳқонлар, коммунистлар турдилар.

Бағдод районидаги «Москва» совхозида 2300 гектардан зиёд майдондаги ғўза қаттиқ зарарланди. Ғ. Холдоров, С. Акбарова, А. Худдиев, Р. Қозоқов бошлиқ бригадаларда эса барча майдонларга чигитни қайтадан экиш лозим эди. Оташқалб механизаторлар, деҳқонларнинг ғайрат-шижоатлари билан бу иш ўз вақтида амалга оширилди. Райондаги Жданов номли, «Большевик», «Победа», «Пахтакор» колхозларида ҳам катта-катта майдонларга қайтадан уруғ ташланди.

Фрунзе райони хўжаликлари ҳам дўл ва жаладан қаттиқ зарар кўрган эдилар. Тезкорлик билан амалга оширилган тадбирлар туфайли табиий офат оқибатлари бартараф этилмоқда. Қўқон шаҳар аҳолиси район пахтакорларига мадад қўлини чўзиб, ташвишли кунларда уларнинг оғирини енгил қилишга кўмаклашмоқдалар.

Ҳозир табиий офатдан зарар кўрган Қўқон группа районлари пахтакор хўжаликлари далаларида Фарғона группа районлари колхоз ва совхозларининг юзлаб сеялкалари ва чопиқ тракторлари ишлаётганлигини кўриш мумкин. Фарғона группа районлари хўжаликлари механизаторлари ўз агрегатлари билан бу районларга мададга келдилар. Табиий офат оқибатлари тамоман тугатилгунча улар бу колхоз ва совхозларда меҳнат қиладилар. Бинобарин, Фарғонанинг улкан хирмони областнинг барча пахта далаларида гектарлар тўла бўлиб, кўчатлар соғлом ва дуркун, серҳосил қилиб ўстирилсагина ўз вақтида тикланади. Пахтакорлар буни яхши биладилар.

Ялпи сафарбарлик ва фидокорона меҳнат туфайли табиий офат оқибатлари тез бартараф этилмоқда. Деҳқонлар қайта чигит экилган майдонларда ҳадемай янги ғўза ниҳоллари гуркираб ўса бошлайди, демоқдалар.

О. ҲАКИМОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ДИҚҚАТ: ТАЖРИБА

РАЦИОНАЛИЗАТОРЛАР ИХТИРОСИ

Машина ва механизмларни такомиллаштириш ғўза парваришини юқори суръат, аъло сифат билан ўтказиш гаровидир

Юқори ҳосил учун кураш тупроқни экишга тайёрлаш ва чигит экишни қулай агротехника муддатларида ўтказишдан бошланади. Қишлоқ рационализаторлари механизмлар ва культиваторларнинг турли ишчи органларини такомиллаштириш устида доимо иш олиб бормоқдалар.

Норин райони рационализаторлари яқинда культиваторнинг ишчи органи — ротацион мотигани такомиллаштирдилар. Улар мотиганинг ҳар бир тишли юлдузчасини алоҳида ишчи органига айлантирдилар. Бу юлдузчалар стойкага маҳкамланади. У эса ўз навбатида қулф орқали культиватор грабилига маҳкамланади. Ҳар бир тишнинг учига ККО-503А ёки ККУ-547 ишчи органларининг ярми пайвандланади.

Бу мослама ёмғирдан сўнг ҳосил бўладиган қатқалоққа қарши самарали курашиш ва ғўза тупидан 30 миллиметргача узоқликда бўлган, эндигина униб чиқаётган бегона ўтларни йўқотиш имконини беради.

Такомиллаштирилган ишчи органлар ғўзанинг бўйи 20-30 сантиметргача бўлган даврда, яъни дастлабки уч культивация мобайнида қўлланилади. Улар культиваторларга ясси кесувчи панжалар ёки юмшатувчи органлар билан биргаликда ўрнатилади.

Культиваторларнинг бундай такомиллаштирилган ишчи органлари республикамизнинг бошқа областлари механизаторлари томонидан ҳам қўлланилмоқда. Масалан, Сирдарё области механизаторлари юлдузчалар тишига пўлат пластинкалар пайвандлаб, ғўзани дастлабки культивация қилишда юқорида айтиб ўтилганидек, самарага эришмоқдалар.

Культиваторлар ишчи органларини шу йўсинда такомиллаштиришни ортиқча харажатсиз колхоз ва совхозларнинг устахоналари, «Госкомсельхозтехника» корхоналарида амалга оширса бўлади. Колхоз ва совхозларнинг мутахассислари илғорлар тажрибасини кенг оммалаштиришлари лозим.

ЯХШИ ДАМ—МЕҲНАТГА ҲАМДАМ

ҲУВИЛЛАГАН ОРОМГОҲЛАР

Ҳақли талаб

Етимтоғ этагидаги Сангзор дарёсининг ўнг соҳилида жойлашган болалар боғи шу кун талабига мос эмас. Бу ерда кичкинтойларнинг яйраб ўйнашлари учун етарли шарт-шароитлар йўқ. Чархпалак, арғимчоқ созланиб, бўялмаган. «Чебурашка» кафесида музқаймоқ ва турли ичимликлар билан савдо қилиш йўлга қўйилмаган.

— Дам олиш кунлари фарзандларимиз билан бирга оромгоҳларда ҳордиқ чиқарсак деймиз, — дейди Жиззах шаҳар устки трикотаж кийимлар фабрикасининг ишчилари Тамара Ҳасанова билан Дилбар Саидова. — Афсуски, болалар манзилгоҳини дискобарга айлантириб юборишибди...

Шаҳар маданият ва истироҳат боғи ҳам кўнгилдагидек эмас. Дарахтларни оқлатиб, йўлкаларни супиртириш, чироқларни ёқиб-ўчириб туришни «асосий вазифам» деб юрган боғ директори Т. Ўролов меҳнаткашлар бўш вақтларини мароқли ва мазмунли ўтиши ҳақида қайғурмаяпти, зарур шарт-шароитлар яратиш борасида масъулиятни ҳис этмаяпти. Маданият ва истироҳат боғларини ободонлаштириш ишлари билан шуғулланувчи мутасадди ташкилотларнинг раҳбарлари шаҳарлик меҳнаткашларнинг ҳақли эътирозларига бефарқ қарамоқдалар.

— Меҳнат байрамлари, наврўз айёмларини нишонлаш, ёшларни ишчилар сафига қабул қилиш, ҳарбий хизматга кузатиш каби янгича анъаналаримизни, турли сайилларни шаҳримиздаги маданият ва истироҳат боғларида ўтказгимиз келади, — дейди «Джиззакстрой» трестининг бригада бошлиғи, СССР Олий Советининг депутати Тиркаш Маматқулов. — Афсуски, шаҳримиз боғлари бундай ажойиб айёмларни нишонлаш у ёқда турсин, оилавий ҳордиқ чиқариш учун ҳам тайёр эмас. Оромгоҳлар қачон талаблар даражасида бўларкин? Ахир улар меҳнаткашларнинг ҳақиқий дам оладиган жойига айланмоғи керак-ку?..

Ҳақли талаб. Жиззах шаҳар боғлари ҳақиқий маданий ҳордиқ масканига айлантирилиши зарур.

Т. МАҚСУДОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

Ким қайғуради?

— Ҳар ким ўзича дам олишни ёқтиради, — дейди республика миқёсидаги шахсий пенсионер Тажен оға Қориев. — Сокин оромгоҳлар бағрида кексалик гаштини суришга не етсин. Зеро бинойидек оромгоҳларимиз қаровсиз ҳолга ташлаб қўйилганига ҳайрон қоласан киши. Илгари Кегайли, Амударё, Хўжайли, Қўнғирот, Чимбой, Шуманай районларидаги истироҳат боғларига бир кирган киши яна келишга орзиқиб юрарди. Ҳозирги манзара кишини ранжитади. Чунончи, Кегайли район истироҳат боғи ниҳоятда ачинарли аҳволда...

Отахоннинг куйинганича бор. Боғ ўн йил илгари ташкил этилганича, шундай ётибди. Қаровсизликдан дарахтлар қуриб қоляпти. Майдончаларни эса таниб бўлмайди. Ёзги кинотеатр биноси ҳам яроқсиз. Хиёбонларда қўй-эчкилар боқилмоқда.

Нукус, Тўрткўл, Беруний шаҳарларидаги боғлар ҳам кўнгилдагидек эмас. Шахмат-шашка ўйнайдиган, газета-журналлар ўқийдиган хоналар йўқ. Аттракцион ўйинлар ўтказиладиган майдончаларнинг теварагй ўралмаган. Савдо шахобчалари кўзга ташланмайди.

Сизот сувлари кўтарилиб, ерлар зах босган, дарахтлар қурияпти. Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, дов-дарахтларни парваришлаш ҳақида ким қайғуради? Умуман, Қорақалпоғистон АССРда ўнлаб гектар боғларнинг ташландиқ ҳолда ётишини қандай тушуниш керак?!

Р. ЕШИМБЕТОВ,
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

РЕДАКЦИЯДАН: маданият ва истироҳат боғлари юксак дидли халқимиз талабига тўлиқ жавоб берадиган масканга айлантирилиши лозим. Шунга эришиш керакки, меҳнаткашларнинг бўш вақти мароқли ва мазмунли ўтсин. Шундагина яхши дамнинг меҳнатга ҳамдамлигига эришиш мумкин. Жойлардаги партия, совет ташкилотларининг раҳбарлари бу ишларга эътиборни кучайтиришлари, меҳнаткашлар кўнгилли дам олишини ташкил этишдек муҳим ишга эътиборсизликнинг ҳар қандай кўринишларига барҳам беришлари зарур.

«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 12 майда чиқади.

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

Ўзбекистон Ахборот агентлиги — ЎзТАГ коллективи агентлик директорининг биринчи ўринбосари, Улуғ Ватан уруши иштирокчиси, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими

Владимир Яковлевич АЛИШЕВнинг

вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг қариндош-уруғлари ва яқинларига таъзия изҳор этади.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ М. Т. ДОЛГИЙНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАХРИЙ ЁРЛИҒИ БИЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Партия, совет органларида кўп йил самарали ишлаганлиги учун ҳамда туғилган кунига эллик йил тўлиши муносабати билан халқ депутатлари Сирдарё область Совети ижроия комитети раисининг биринчи ўринбосари, область агросаноат бирлашмаси Советининг раиси ўртоқ Михаил Тимофеевич **ДОЛГИЙ** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлансин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси
О. САЛИМОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари
Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри,
1985 йил, 8 май.

Ахборот

УЧРАШУВЛАР, СУҲБАТЛАР

Халқлар дўстлиги орденли Тошкент халқ хўжалиги институтида Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган студентлар ўқуви ўтказилди. Талабалар Улуғ Ватан уруши мавзуида қарийб 120 доклад ва суҳбатлар тинглашди. Жумладан, «Ўзбекистонлик жангчиларнинг Улуғ Ватан уруши фронтларида кўрсатган жасоратлари», «Коммунистик партия—Буюк Ғалабанинг илҳомчиси ва ташкилотчиси» мавзуларидаги докладлар ёшларда яхши таассурот қолдирди. Студентлар ўқуви кезларида Буюк Ғалабага бағишланган фотовиставка ташкил этилди. Ёшларнинг уруш ва меҳнат ветеранлари билан учрашувлари уюштирилди.

М. ЗИЯМУҲАМЕДОВА.

РАССОМЛАР КЎРГАЗМАСИ

Тошкентда Ўзбекистон ССР Рассомлар союзининг кўргазмалар зали ва Кино уйида Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган виставка ташкил этилди. Мўйқалам усталарининг турли жанрларга оид қарийб 500 та асари намойиш қилинмоқда. Рангли полотнолар, ҳайкалтарошлик намуналари томошабинлар эътиборини тортмоқда.

Л. ИСРОИЛОВА.

БИР СУРАТ ТАРИХИ

Қўлимда Улуғ Ватан уруши давридан хотира сифатида бир сурат сақланмоқда. Хаёл мени беихтиёр 1943 йил августидаги Москвага етаклайди. Аксариятимизнинг эгнимизда охори тўкилмаган форма. Эндигина янги погонларни таққанмиз. Эски ҳарбий кийимларимизга оғир йўлларнинг чанги, порох ҳиди ўтириб қолган эди. Мен ҳам 5-Орёл дивизиясининг 142-ўқчи полкида эдим. Ҳужумга тайёргарлик кўрилаётган пайт. Қўққисдан мени дивизия сиёсий бошқармаси бошлиғи полковник Молочков ҳузурига чақирди. У мени Москвага йўллади.

Шундай қилиб, янги формани кийиб, рус бўлмаган жангчилар орасида агитация ва пропаганда ишларини олиб бориш юзасидан Совет Армияси Бош Сиёсий Бошқармаси томонидан чақирилган семинар-кенгашга йўл олдим. Ушбу суратда ана шу семинар-кенгаш қатнашчилари тасвирланган. Улар орасида республикамизнинг собиқ партия ва совет ходимлари, фан намояндалари, қалам аҳллари — уруш даврининг офицерлари, старшина ва сержантлари бор.

4 август куни бизни Кремлда Михаил Иванович Калинин қабул қилди. Бутуниттифоқ оқсоқолини мен биринчи марта 1924 йилда кўрган эдим. Тошкентдаги Эски Жўва майдони одамлар билан лиқ тўла. Улар митингга тўпланишган. Ўзбекистон Шўролар жумҳурияти ва Ўзбекистон халқи номидан республика Халқ Комиссарлари Советининг Раиси Файзулла Хўжаев Бутуниттифоқ оқсоқолини табриклаб, унинг елкасига банорас тўн ташлаган эди. Ўшанда мен ўн яшар бола эдим.

Мана энди Михаил Ивановични яна кўриб турибман. Ўша кўзойнак остидаги меҳрибон кўзлар... Жангчилар унинг ҳар бир сўзини диққат билан тинглашяпти. У турли миллат жангчилари орасида сиёсий ишлар олиб боришнинг хусусиятлари ҳақида тўхталди, семинар қатнашчилари олдига муҳим вазифалар қўйди.

Биз Кремлдан қувонч ва фахр туйғулари билан жўшиб чиқдик. Ўша куни В. И. Ленин номли Сиёсий академия ҳовлисида суратга тушдик.

Бу суратда кўп миллатли Ватанимиз ўғлонлари орасида ўзбекистонлик йигитлар ҳам талайгина. Уларнинг баъзилари жанг майдонларида қаҳрамонларча ҳалок бўлишган.

Сурат ўртасида — генерал Собир Раҳимов, унинг теварагида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг собиқ секретари Фотима Йўлдошбоева, Ўзбекистон ССР Халқ Комиссарлари Совети Раисининг ўринбосари Ҳабиб Абдуллаев, Ўзбекистон ҳукуматининг Москвадаги вакили Ёқуб Алиев, капитан Раҳим Қориев (ҳозир Ўзбекистон ССР Театр жамияти раисининг ўринбосари), капитан Ориф Абзалов (Тошкент область Оржоникидзе район ижроия комитетининг собиқ раиси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони), майор Аҳрор Мухторов (қишлоқ хўжалик фанлари кандидати, пенсионер), майор Салоҳиддинов (Партия тарихи институтининг илмий ходими), капитан Исломов (Тошкент алоқа-техника институти ўқитувчиси, фан кандидати), камина ва бошқалар бор.

Кўп ўтмай ҳамма ўз қисмларига жўнаб кетди. Фотосуратдаги юртдошлардан кўпларининг тақдири қандай кечганини билмайман. Ушбу суратни кўриб, ўзларини таниганлар жавоб берсалар, кейинги жанговар йўллари, Буюк Ғалабадан сўнгги ҳаётлари ҳақида ёзиб юборсалар хурсанд бўлардим.

Мумтоз МУҲАМЕДОВ.

ОБ-ҲАВО

Шу кеча-кундузда республикамизда ҳаво ўзгариб туради. Тошкент областининг тоғли районлари ва Фарғона водийсининг айрим жойларида ёмғир ёғади. Бошқа ерларда ёғингарчилик кутилмайди. Шимоли-ғарбдан секундига 9—14 метр тезликда шамол эсади. Фарғона водийсида кечаси 6—11, кундузи 15—20, қолган жойларда кечаси 8—13, кундузи 20—25, айрим ерларда 28 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради. Кечаси 10—12, кундузи 21—23 даража иссиқ бўлади.

ТЕЛЕВИДЕНИЕ

10 МАЙ, ЖУМА

МОСКВА-I. 9.00 — Янгиликлар. 9.20 — «Расмларда қуёш акси бор». 9.35 — Тинчлик велопойгаси. 10.00 — «Будильник». 10.30 — «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!». 11.30 — Тонгги почта. 12.00 — Ҳаётга йўлланма. 13.00 — Қишлоқ янгиликлари. 14.00 — «Америкалик ветеранлар қаҳрамон шаҳарларда». 14.15 — Музикали киоск. 14.45 — «Ғолиблар». 16.30 — Халқ куйлари. 16.45 — Телефильм. 17.05 — Саёҳатчилар клуби. 18.05 — Мультфильмлар. 18.30 — Халқаро панорама. 19.15 — Телефильм. 20.15 — Чехословакия фашист босқинчиларидан озод қилинганлигининг 40 йиллигига. 21.30 — «Время». 22.05 — Тинчлик велопойгаси. 22.25 — Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига. 22.55 — Концерт. 23.50 — Янгиликлар.

МОСКВА-II. 9.00 — «Зарядкага сафланинг!». 9.15 — Ритмик гимнастика. 9.45 — Телефильм. 10.15 — Концерт. 10.40 — Сиз яратган боғ. 11.10 Концерт 11.45 — Палех санъати. 12.20 — «Қўшиқ инсон билан қолади». 13.15 — Телефильм. 14.05 — Болалар учун фильм. 15.15 — Телефильм. 15.45 — «Шундай кун келади». Бадиий фильм. 1- ва 2-сериялар. 18.00 — Тинчлик велопойгаси. 18.45 — Ҳужжатли фильм. 18.55 — «Тинчликнинг биринчи куни». Бадиий фильм. 20.30 — «Хайрли тун, кичкинтойлар!». 20.50 — Киножурнал. 21.00 — Дзюдо. Европа чемпионати. 21.30 — «Время». 22.05 — Кўришгунча, оғайни. Бадиий фильм. 23.20 — Футбол. СССР кубоги. Чорак финал. «Шахтёр» — «Днепр».

ТОШКЕНТ-I. 10.00 — «Ахборот». 10.25 — Фильм-концерт. 11.25 — Буюк Ғалабанинг 40 йиллигига бағишланган спорт байрами. 12.00 — «Қувноқ стартлар». 13.00 — «Ёшлик». 13.30 — Болалар учун фильм. 14.55 — «Довюраклар Ватанга қалқон бўлишди». 17.50 — Қўшиғим, жон қўшиғим». 18.25 — Ёшлар ва студентларнинг жаҳон фестивали олдидан. 19.00 — Ота-оналар университети. 19.30 — «Ахборот». 19.45 — Манзарали фильм. 20.00 — «Дунё воқеалари». 20.30 — «Ахборот». 20.50 — Шеърий композиция. 21.10 — Телефильм. 21.30 — «Время». 22.05 — Концерт.

РАДИО

10 МАЙ, ЖУМА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Ўзбек халқ қўшиқлари. 9.30 — «Совет Ўзбекистони: одамлар, ишлар ва режалар». 10.15 — «С добрим утром!». 11.15 — Буюк Ғалаба саҳифалари. 12.10 — «Узбекистан индустриальний». 13.00 — «Чорвадор». 13.30 — «Қишлоқ меҳнаткашлари, Сизлар учун». 14.00 — Қишлоқ меҳнаткашлари учун эшиттириш. 15.30 — «Зулматдан зиё». 18.15 — Халқаро шарҳловчилар даврасида. 18.30 — Дўстларимиз қўшиқлари. 19.25 — «Ёшлик». 20.15 — Концерт. 20.50 — «Социалистик хўжаликни бошқариш принциплари». 21.00 — «Қишлоқ оқшомлари». 22.30 — Концерт. 23.30 — Дам олиш концерти.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР.

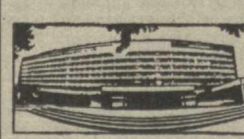

Редакция адреси: 700047, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53 16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.